

REDACTIA
Deák Ferencz-utca nrul 20.

ABONAMENTUL
Pe un an 20 cor.
Pe jumătate an .. 10 "
Pe 1 lună 2 "

N-rii de Duminică pe an 4
coroane.

Pentru România și America
10 coroane.

Pentru România și străinătate
numeri de zi pe an 40 franci.

TRIBUNA

ADMINISTRAȚIA
Deák Ferencz-utca nrul 20.

INSERTIUNILE
de un șir garmond: prima
dată 14 bani; a doua oară
12 bani; a treia oară 8 bani
de fiecare publicațiune.

Manuscripte nu se
înapoiază.

Telefon oraș și comitat 502.

Anul X.

NUMĂR DE DUMINECĂ

Nr. 14.

Apel către alegătorii români din Ungaria.

Frați Români!

Iară suntem chemați la urna electorală!

Mare și grea datorință cetățenească avem să împlinim, de aceea comitetul executiv electoral vine cu acest apel către toți membrii partidului nostru, spre lămurirea situațiunii și spre orientarea în preajma alegerilor dietale.

Dacă politica țării ar fi avut o evoluțiune normală, am fi convocat conferința electorală a partidului. Inșă, precum în deobște este cunoscut, dezvoltarea evenimentelor politice a luat un curs anormal, și s'a statornicit o încurcătură cu sfârșituri neprevăzute, numită criză politică, — ne aflăm între împrejurări silnice, cu vremea scurtă și cu pregătirile neamănat de lipsă pentru lupta electorală, ce ni-se impune, putem zice, că prin surprindere, și așa suntem nevoiți a abziice de planul a convoca conferința electorală.

Aceasta de altfel o putem face cu atât mai ușor, pentru că în privința programului național, și în ceea ce privește ținuta principială și tactică a partidului nu s'a ivit nici o strămutare, nici un moment, care să reclame o nouă deciziune a conferinței naționale.

Enunțăm, că partidul nostru național stă neclintit pe temeiul programului său politic și pe baza acestui program intrăm în noua luptă electorală.

Constatăm cu mândrie, că unul dintre punctele principale din programul național, accentuat și în proiectul de adresă al deputaților noștri naționaliști, **sufragiul universal** fără restrângere și secret, a aflat în sfârșit și aprețirea Coroanei, și toate partidele politice din țară, vrând — nevrând, trebeu să se preocupe de el, iară guvernului actual i-a fost impus în mod espres realizarea lui, așa, că scopul de căpetenie al acestui guvern de tranziție este alcătuirea reformei electorale pe temeiul votului universal.

Astfel chemarea principală a parlamentului ce se va alege acum, va fi crearea unei legi electorale, așa că prin aceasta reformă să se poată apoi convoca o dietă nouă, care fiind expresiunea opiniunii publice a cetățenilor țării, să fie competentă a rezolva chestiunile de mare însemnătate pantru patrie, pentru armată, pentru bunăstarea cetățenilor și pentru bunul mers al afacerilor publice politice.

În special așteptăm dela o Dietă astfel alcătuită, rezolvirea dreaptă, echitabilă a chestiunii naționalităților, fără de care nu poate fi vorbă de pace, de progres, de bunăstare obștească în patria noastră poliglotă, Ungaria. De aceea o lege electorală, care ar aduce favoruri și foloase politice exclusiv numai unei rase, în paguba naționalităților nemaghiare, nu numai că ar fi nepatriotică, în detrimentul țării, ci ar fi deadreptul batjocorirea ideilor sfinte de libertate, dreptate și egalitate a cetățenilor din aceeași patrie.

Va pricepe prin urmare fiecare membru sincer al partidului național, că aci e vorba de drepturile cele mai șinte ale popoarelor, de libertatea, de viața politică a cetățenilor.

Urmează deci ca o mare și grea datorință pentru fiecare membru al partidului nostru național să-și deie bine seamă, că dela purtarea lui la alegerile ce ne stau înaintea atârnă soarta lui, a familiei românești, a neamului întreg!

Ora deșteptării sună, frați alegători și pentru poporul românesc, și când e chemat la alegere, să știe, că dela votul seu atârnă politica țării,

mergerea spre bine sau căderea spre rău a vieții sale.

Ne adresăm prin urmare cu toată încrederea, către DVoastră, cu frățeasca rugare, ca numai pe candidatul partidului nostru național să dați votul!

În această luptă grea, pentru drepturile noastre sfinte naționale, avem ca tovarăși credincioși pe frații Sârbi și Slovaci, așa, că pe lângă interesele comune, pentru cari ne luptăm cu puteri unite, fiecare partid își are și își rezervă programul seu propriu de acțiune politică, liber și neatârnat. Ni se impune deci ca în cercuri electorale amestecate să ne ajutăm împrumutat.

Iară în cercuri, unde nu ar fi candidat național, numai aceluia să-i dați încredere prin votul DVoastre, carele va fi delegat din partea direcțiunii electorale a comitetului, constituit cu sediul în Arad, precum veți afla din avizul publicat în toate foile noastre naționale.

Noi ne-am îngrijit ca pentru fiecare cerc electoral să putem recomanda un candidat vrednic de încredere, carele în înțelegere cu factorii locali competenți, să susțină cu demnitate steagul partidului național, spre binele și cinstea iubitului

Lista candidaților se găsește în foile naționale.

Înainte, fraților, cu bărbătească hotărâre la împlinirea datorinței noastre naționale-politice!!!

Înainte cu Dumnezeu!

Christos a înviat!

Budapesta, 10 Aprilie 1906.

Comitetul electoral executiv
al partidului național român.

In fața alegerilor.

În deplină înțelegere și cu o însufletire care — nu ne îndoim — va avea o urmare binefăcătoare asupra alegerilor din comitatul nostru, în sfatul ce s'a ținut Miercuri după amiazi sub conducerea d-lui M. Veliciu și în înțelegere cu bărbății fruntași din cercuri cât și a celorlalți luptători chemați a se rosti, în comitatul nostru candidați au fost:

Dr. Nicolau Oncu la Iosășel.

Dr. Ioan Suciuc la Boroș-Ineu.

Ioan Russu-Șirianu la Chișineu.

Vasilie Goldiș la Radna.

Dr. Stefan C. Pop la Șiria.

Dr. Iustin Marșieu la Sântana.

Dr. Aurel Novac la Pecica.

Fără a scădea din însemnătatea celorlalți, ne simțim plăcut îndemnați a ne arăta bucuria asupra candidării d-lui Dr. N. Oncu. Rar o candidatură a fost primită mai cu mare însufletire.

Jerfa ce a făcut-o domnul Oncu primind să între în luptă aprigă acum când e mai mult bătrân decât tânăr, a făcut pe toți să ne descoperim ca-

pul și mulțumire să aducem că șirul deputaților români va fi întărit cu un bărbat îndărătul căruia stă o viață întreagă petrecută în luptă rodnică și cinstită, un bărbat cu europeană cultură și cu o inimă plină numai de dorul fericirii neamului românesc. Nu numai pentru viața comitatului nostru, dar pentru întreaga românie faptul acesta este de mare însemnătate politică.

Sărbă-

INVIERE

Sfânta, luminoasa și mar

Domnului și a Mântuitor 1906.

Fost nici odată sărbată în anii Români de firoasă religiozitate ca azi, când cele trei milioane de frați din regatul ungar al lor se sbat între frică și nelămurire și se întrecă cu mâna? — sosit-a ora mântuirii? — dreptatea pentru noi de atât amar de timp înmormântată, va învia ea acum!?

Mari au fost, multe, felurite și grele nedreptățile ce li-s'au făcut, și nu e nicăiri pe fața pământului suflet de Român, care să nu fi luat parte la durerile lor: întregul neam românesc a fost prin suferințele lor ținut în frământare neconținută. Fi-vor ei acum în stare să se avânte și să se îmbărbăteze, ca să-și asigureze traiul cu bine și să-i redeie neamului liniștea!?

Ani de zile de arândul s'a fâgăduit mereu, că se vor lua în viața statului ungar garanții mai sigure prin crearea unei legi electorale europenești, fără de care dreptatea nu e cu puțință: crease-va în adevăr acum o asemenea lege? Înțeleg-vor oamenii de stat ai Ungariei, că nu e în interesul poporului maghiar, ca prin acte de rea credință să fie în conflict cu cel român? Se va pune de astă-dată capăt luptei grele, în care de atâta timp ne mistuim cele mai bune puteri?

Un singur lucru e neîndoios: că Românii din țările Coroanei ungare ei înșiși prin sine au să-și croiască soarta.

Nu are nimeni să-i iubească, dacă ei nu se iubesc între dânșii; nimeni nu poate să aibă încredere într'unșii, dacă nu au încredere în sine înșiși; nu are să fie nimeni seamă de voința lor, dacă ea nu e în sufletele tuturor a ceeași și nestrămutată: acum e, acum ori nici odată, timpul să se unească cu frățească dragoste într'un singur gând și într'o singură voință!

Zavistia și vrajba e în firea românească și nu suntem noi Românii nici mai buni,

nici mai răi decât alți oameni, dacă ne-am desbinat în silințele noastre spre binele neamului, căci mari sunt deosebirile de vederi și de simțăminte, pe care educațiunea le-a produs între noi. Acum însă, la vreme de grea cumpănă, aceste deosebiri trebuie să dispară, pentruca toți să ne perdem în noianul cel mare al neamului.

Nu suntem noi cei azi în viață decât o verigă din lanțul necurmat al viețuirii românești, continuatori ai lucrării începute de bunii și urmate de părinții noștri, și rostul nostru e să ducem cu pietate și cu inima curată mai departe lucrarea aceea: umblând în căile croite de dâșii și voinde ceace dâșii au voit, nu ne putem desbina și suntem acoperiți de autoritatea lor cea sfântă pentru marile masse ale poporului nostru.

Intocmai precum în sfânta zi de Paști aceluiasi Dumnezeu ne închinăm și pe același Mântuitor îl preamărim, intocmai precum în același fel ne îndreptăm rugăciunile spre cer, cu același pietate avem să ne aducem aminte de ceice s'au luptat și au suferit pentru mântuirea neamului nostru și am tot ceace e mai bun în noi, ca lor să se împlinească. Și intocmai și nu pentru sine însuși, ci pentru Decii cuții noastre au ostenit, noi să pentruca astfel copii și nepoții puț o soarte mai bună decât aceea avut parte.

cătușă care dintre noi în noianul cel mare al vecinic viitor și mereu premenitului popor românesc: dacă așa ne vom purta, intocmai dreptății și stăpâni asupra tuturor.

Românii și Germanii.

De Eugen Brote.

Idea de stat maghiar național, înscrisă ca principiu politic în programele guvernelor și partidelor politice maghiare, a trebuit în mod firesc se dee naștere ideii alianței popoarelor nemaghiare din Ungaria. Teoria statului maghiar național este o declarațiune de războiu din partea Maghiarilor tuturor celorlalte popoare din țară, și fie-care din aceste a fost constrâns se iee o pozițiune de apărare. Față cu puterea statului, pusă în serviciul maghiarizării, se înțelege, pozițiunea de apărare a fie-cărui popor asuprit în parte era mai mult sau mai puțin slabă, și în această luptă inegală guvernele ungare reportau ușor victorii. Este deci prea firesc ca popoarele atacate și asuprite să se gândescă și se tindă la unirea puterilor lor pentru o apărare mai cu succes a intereselor lor culturale primejduite.

Nu ne-am propus de astădată ca se urmărim demersurile ce s'au făcut în interesul acestei uniri, nici se constatăm cauzele cari au contribuit ca ea, deși atât de firească, se producă totuși numai neînsemnate și puține rezultate reale și practice. Fără multe cercetări și argumentațiuni însă reese dela sine, că primejdia nu formează ea singură o bază suficientă pentru unirea popoarelor,

și că situațiunea Germanilor, a Slovacilor, a Sârbilor și a Rutenilor nu este aceeași, nici în ceace privește pe fie-care popor în parte, nici în ceace privește raporturile între sine și cu Românii în deosebi. Dintre toate popoarele Ungariei Germanii sunt mai înaintați în cultură; ei au numărul cel mai mic de analfabeți; ei sunt intemeietorii mai tuturor orașelor din țară; au o situațiune economică înfloritoare; și fac parte din o națiune europeană mare și puternică, care se află astăzi în fruntea progresului omenesc. Cu aceste însușiri, Germanii nu intră în concurență cu nici unul din popoarele Ungariei, se ridică sus și ocupă o pozițiune distinsă.

Politica lor națională a fost și este intemeiată pe un patriotism leal și pe alipirea și credința către casa domnitoare. Cu nici unul din popoarele nemaghiare Românii nu vin în atingere așa întinsă ca cu Germanii. În cele 18 comitate, cari formează teritoriul limbei românești locuiesc aproape $\frac{1}{4}$ din poporul german și alături de $2\frac{1}{2}$ milioane Români stau $\frac{1}{2}$ milion Germani, așa că ambele popoare la un loc constituiesc pe acest teren, care cuprinde aproape o treime a țării întregi, $\frac{1}{4}$ a populațiunii. Dacă mai adaugem pe lângă aceste 18 comitate și comitatele Maramurăș, Ugocia și Torontal, locuite de aproape 200.000 Români, numărul Germanilor cari locuiesc împreună cu Românii se sporește încă cu un pătrar de milion.

Acest raport teritorial între Germani și Români devine și mai remarcabil, când ținem samă, că populațiunea slavă printre Români în cele 18 comitate nu ajunge nici la 50% . Este deci în acest fel un raport teritorial în care în aceste comitate se creează o comună între Germani și Români, în viața de toate zilele, la comunită, la județ și pe întregul teritoriu larg al politice și al economiei.

Pe cât de firească și de necesară este unirea popoarelor nemaghiare, pe atât de firesc și de necesar este ca Românii și Germanii să se apropie unii de alții să se înțeleagă înainte de toate ei între dâșii, ei, cari stau în raporturi teritoriale atât de strânse și au atât de multe și de importante interese comune.

O alianță germano-română n'ar corespunde numai unor scopuri și interese locale, ci ar avea totdeauna o importanță incalculabil de mare pentru statul ungar și pentru întreaga monarchie habsburgică. Germanii și Românii la un loc, peste 5 milioane suflete, ar reprezenta mai mult, decât a patra parte din numărul populațiunii țării. Dar mai presus de acest număr respectabil ar stă principiile politice, de cari de secolii sunt străbătute și conduse ambele popoare, ar stă inteligența, energia și puterea lor de acțiune. Slăbiciunile unui popor s'ar paraliză prin virtuțile celui alt și s'ar creă astfel o putere, care ar determina soarta viitoare a statului ungar. La alegerile generale Germanii uniți cu Românii ar trimite — sub ori ce regim electoral — un număr însemnat de reprezentanți, cari prin inteligența lor, prin patriotismul lor și prin rezoluțiunea lor solidară

ar împedecă pentru toate timpurile ca șovinismul maghiar să împingă prin rătăcirile sale statul în prăpăștiile, în care l-a înfundat astăzi. O unire între Germani și Români ar exista și o influență binefăcătoare și asupra raporturilor cu celelalte popoare nemaghiare din țară.

Dacă Românii nu stau în raporturi teritoriale cu popoarele slave, Germanii din contră au aceste atât cu Slovacii cât și cu Sârbii. Printre $1\frac{1}{2}$ milioane Slovaci locuiesc $\frac{1}{4}$ milion Germani și alături de 400.000 Sârbi stau tot atâți Germani. Atât pentru Slovacii, cât și pentru Sârbi Germanii ar fi mijlocitorii firești pentru a apropiă și aceste popoare de alianță germano-română și a le angaja la anumite acțiuni după timpuri și împrejurări. Germanii ar fi veriga, care încheie lanțul giur-împrejur.

Dar nu numai aceste motive de o gravitate extraordinară, ci și alte considerațiuni mai largi, vor apăsa asupra Românilor și Germanilor din Ungaria, ca să caute a se înțelege între dâșii și a merge mână în mână.

În afară de hotarele Ungariei, pretutindeni, unde Germanii și Români se întâlnesc ca națiuni vedem cum conservarea intereselor lor comune stabilesc între ambele popoare raporturi de amicitie, a căror cultivare și dezvoltare formează un punct de program al națiunilor lor. Ne referim înainte de toate la Austria, unde și neînsemnatul număr al Românilor este considerat de Germanii destul de valoros pentru a fi adaus împreună cu Italianii în partea lor, pentru ca să tragă în cumpănă contra majorizării slave.

Pe reieșii alianța ce s'a încheiat acum 40 ani la Gurile-Dunării între Români și Germani cu ocaziunea fundării statului român modern. Regel Carol I intemeietorul dinastiei române de Hohenzollern și ocârmuitorul regatului român, este o vie dovadă ce roade binecuvântate a produs această alianță, ce strajnice progrese a făcut poporul român condus de un principe german. Ne referim la raporturile de amicitie — unice în felul lor — ce există între dinastia română și cea germană de Habsburg. Ne referim în sfârșit la politica marelei și puternicului imperiu german, care tinde pe toate terenele să întărească din ce în ce mai mult raporturile sale amicale cu micul și tinerul stat român.

Dacă în toate părțile Germanii Românii se apropie unii de alții, își dau mână și lucrează împreună pentru scopuri mari și înalte, numai în Ungaria, unde ei sunt amenințați chiar în ființa lor, să stee despărțiți unii de alții, să nu se cunoască, să nu se înțeleagă, să nu-și apere cu puteri unite existența lor primejduită?

Nu ne ascundem nici decât greutatea mari, cari vor trebui învinse, nici pedecile cari vor trebui înlăturate pentru ca să realizeze și aci alianța binefăcătoare.

Suntem însă încredințați că cu patriotism, cu bunăvoință și cu stăruință se va îndeplini și această operă ca o netăgăduită importanță pentru ambele popoare, pentru statul ungar și pentru monarchia habsburgică.

„Janus” institut de asigurare mutuală pe viață în Viena

— s'a fondat în anul 1832, din partea unui grup de bărbați nobili — este cel mai vechi institut mutual de asigurare pe viață

pentru Austro-Ungaria.

Informațiuni în Agentura generală pentru Ungaria de sud în Timișoara-Fabrik Lerehengasse Nr. 17. (Telefon 422.)

Se bazează pe legile mutualității, în puterea căroro acci-Premii estine dental capitalului anual trece în favorul celui asigurat.

Condiții de asigurare favorabile.

Imprescriptibilitatea politelor după 3 ani. Plătirea în caz de duel și sinucidere după 5 ani. — Asigurare gratuită pentru caz de război. — Fără timbru de polită și taxă de stat. — Plătirea la moment.

Starea de asigurare	111.000.000 cor.
Sumele de asigurare plătite până acum	56.000.000 cor.
Averea institutului	31.000.000 cor.

Christos a înviat!

Înălțându-ne mintea și inima la D-zeu, cu vrednicie să prăznuim aceasta sfântă zi care este sărbătoarea sărbătorilor.

Zi sfântă, zi mare și dumnezeiască este aceasta, când blândeța a izbândit asupra tirăniei, adevărul asupra miaciunii, sfințenia asupra păcatului, și Christos: »adevărul, calea și viața« asupra morții.

Noi încă simțim dumnezeiasca mărire a acestei sărbători. Haine de sărbătoare am îmbrăcat și în haina albă a curățeniei ne-am învelit sufletele curățite de păcate și fărădelegi și par'că uităm de toate grigile, de toate năcăzurile noastre, când ne întimpinăm unii pe alții cu salutarea cerească:

Christos a înviat!

Christos a venit în lume chip omenesc luând, deși fiul lui Dumnezeu era scoborit din înălțimea cerească pe pământ în mijlocul oamenilor, ca să facă destul pentru păcatele noastre să ne împace cu Dumnezeu și porțile împărăției cerurilor să ni-le deschidă.

Și a venit atunci în lume, când minciuna și fărădelegea stăpâniă inimile oamenilor, când desfrâul era laudat și virtutea desprețuită, cei slabi subjugăți de cei tari, cei săraci chinuți de cei avuți...

Și ca predicator a pășit în lumea îmbătrânită în păcate să ștergă desfrâul și fărădelegea și să înalțe în locul lor virtutea și sfințenia, să ne mântuiască din sclăvia diavolului, sbiciuind tot ce era rău, ștergând lacrimile orfanilor, sărmanilor și văduvelor, arătând lumii un drum cu totul nou, pe care până atunci nu a mers nimenea: Drumul care duce la cer, la mântuirea sufletească prin credința în Dumnezeu, virtuți și fapte bune, vestindu-le tuturor;

„Cela-ce vine după mine va avea viață de veci și se va mântui.“

Dar oamenii îmbuibăți în desfrâu și fără de lege nu au ascultat glasul chemării lui. Ridicau mâinile lor păcătoase asupra fiului lui Dumnezeu, l'au prins, l'au bătut și bat-

jocurit și l'au răstignit pe cruce. Dar toate acestea numai de aceea le-au putut săvârși oamenii pentru-că așa a vrut Dumnezeu în nemărginita lui înțelepciune. De o parte pentru-că numai prin moartea pe cruce a Mântuitorului nostru s'a putut face destul dreptății dumnezeiești vătămate prin păcatele noastre, — de altă parte pentru-ca să se arate atotputernicia lui Dumnezeu să vadă lumea mărimea și gloria dumnezeiască prin învierea Mântuitorului nostru.

Căci a III-a zi după ce Mântuitorul nostru a fost răstignit, cu dumnezeiasca putere a înviat învingând asupra morții. Sfintele lui învățături propovăduite prin gura apostolilor, au cucerit lumea întreagă. Păgânismul cu fărădelegile lui a perit luându-i locul creștinismul cu credința lui sfântă «D-zeul cel adevărat și în locul batjocurilor și bătăilor celor-ce-l răstigneau pe cruce — azi lumea întreagă e pornită pe calea mântuirii, cu sfințenie prăznuiește aceasta sântă zi cântându-i »Osana celui ce a înviat din morți, alungând noaptea păcatului, răsărându-ne soarele credinței.»

Christos Mântuitorul nostru a înviat și ziua aceasta sfântă e sărbătoarea măreței sale învingeri.

E bine să gândim în aceasta mare și sfântă zi și la lupta ce noi o purtăm. Luptăm-ne și noi în contra acelor, cari desprețuiesc învățăturile creștinești, asupresc pe alții și să îngrășe din sudoarea altora, luptăm-ne și noi pentru libertate și dreptate — și făcându-o asta nu facem alta decât luptăm pentru învățătura lui Christos și în contra acelor cari o nesocotesc și desprețuiesc, căci și Christos pentru adevăr a luptat. Sunt multe și mari pedecile ce ni-se pun și prigonirile la cari suntem expuși în luptă pentru adevărul sfintei cauze, dar multe și mari au fost și pedecile puse în calea creștinismului și totuși le-a învins.

Lupta noastră e sfântă și dreaptă și în lupta aceasta a noastră noi încă vom eși, mai curând ori mai târziu, învingători.

Credincioși am fost sfintei noastre

bisericii totdeauna, păzit-am legea și datinile strămoșești, fost-am oameni cu frica lui D-zeu, iubindu-ne patria și alipindu-ne cu credință de tron și Dumnezeu bun și îndurat fiind nu va uita pre cei ce nădăjduesc întru dânsul.

În vremuri triste și în năcăzuri, când dușmanul se pare, că ar fi ajuns de-a supra noastră, să nu ne perdem curagiul. Nu să părea oare, că păcatul ar fi triumfat când Mântuitorul nostru era răstignit pe cruce și cu toate acestea cât de bucuros a strălucit soarele adevărului prin învierea lui Christos?!

Învingătoare se va înălța și cauza noastră înspăimântându-se dușmanii de strălucirea ei atunci, când vor cugeta că au scăpat de noi... !!

Dar să nu ne lăsăm conduși de patimă în aceste zile sfinte, nici chiar față de dușmanii nostri.

Să ne înseninăm inimile și cugetele și să ne rugăm cătră prea bunul D-zeu pentru ajutor în lupta noastră pentru adevăr.

Să prăznuim aceste mărețe zile ale învierii cu vrednicie, ca vrednici să fim de ajutorul lui Dumnezeu.

Cu bucurie și nădejde în viitorul cauzei noastre sfinte, doresc iubitorilor și tuturor Românilor adevărați »Sărbători fericele«, salutându-i pre toți cu salutarea cerească:

Christos a înviat!

Mercina, la 22 Martie 1906.

Ioan Roșca,
econom.

Zile de jale.

— Aduceri aminte de Madame Adam —

Zilele trecute a ieșit de sub tipar o carte care a fost primită în Franța cu mult interes.

Vestita scriitoare franceză își scrie adică aducerile aminte de pe vremea, când armata prusiană învinsese oștirile franceze și'n cele din urmă se apropiau să înconjure Parisul.

dă iertare, dacă se aruncă în brațele amantului, iar poezilor tineri le dă sfatul, să înconjure saloanele aristocratice, „unde capul nu gândește, unde inima nu bate.“

Variația subiectelor tractate de Vlahuță e foarte bogată. În poezie le prelucra destul de bine și le predă cu deplin succes. La vorbă nu e lung, ba de multe ori e și prea scurt. Expresiunea nu e niciodată forțată, dar uneori e prea meșteșugită. Plasticitatea, coloratura nu lipsește, când ne conduce în natură însă mai mult ne face să simțim, decât să vedem.

Adeseori întâlnim gânduri profunde, ca bunăoară în „iubire“:

Prin tine valuri de vibrații,
Din depărtatele planete,
Trezește în sufletele noastre
Dureri de dururi asculte;
Ș'acele nostalgii ce-adeșea
Nu vin fără să știm de unde
Or fi ecouri ostenite.
Chemări din regiuni profunde —

dar acestea sunt totuși mai rari deși de altcun întreagă operă, de care ne ocupăm, constă aproape în proporție egală din idei și simțăminte.

În „Unde ni sunt visătorii“ obicinuește văicărirea poezilor, dă expresie energiei și dorului de luptă în viață — și volumul al treilea de poezii îl începe cu „Sămănătorul“ „soldatul jertfei mari, depline“, după ce pusese pentru acest volum următorul motto:

Sfântă muncă e aceea,
Ce răsplata 'n ea-și găsește.
De 'nțelegi tu asta — cheea
Fericirii tale-o ții.
Cât de urgisit să fii

Alexandru Vlahuță.

(Studiu literar).

— OPERE —

I. Poezie. Poezia artistică română reprezentată în secolul al XVII-lea prin metropolitul Moldovei *Dosofteiu*¹⁾ care a scris cele dintâi versuri românești și cronicarul *Miron Costin*²⁾ în veacul al XIX-lea a dat de mai buni cultivători: *Văcăreștii*, între cari se ridică *Iancu Văcărescu* (1786—1863), *Conachi* (1777—1849), *Cârlova* (1809—1831), *Eliade Rădulescu* (1802—1872), *Mureșanu* (1816—1863), *Domici* (1806—1866), *Bălăcescu* (1800—1880), (1842—1885), și *Bolintineanu* (1819—1872), cel mai mare poet în jumătatea întâia a secolului trecut.³⁾ Urmează *Aleksandri* (1821—1890), care și azi e considerat după *Eminescu* de cel mai mare poet român.

Poezia cu puțin conținut și spusă de multe ori în limbă săleie a celor mai mulți dintre cei înșirați și ne'nsirați a dat de mai buni maeștrii în Cârlova, în parte Mureșanu, apoi Alexandrescu și Bolintineanu. Preste toți se ridică *Aleksandri* iar *Eminescu* înalță poezia română la un apogeu neajuns, atât în cuprins cât și în formă.

¹⁾ Anul nașterii nu l-se știe. Metropolit a fost din 1671 - 1678 și apoi din 1675—1686. Moare la începutul secolului al XVIII. Opera principală îi e *Psaltirea* în versuri, tradusă după polonul I. Kochanowski.

²⁾ Născut la 1633, a murit de moarte sinică în 1691. În versuri a scris *Vieața lumii*.

³⁾ În nici un caz însă „cel mai genial dintre toți poeții români“ cum susține A. Densusianu (*Istoria lit. rom. Iași, 1894, pag. 297*).

Vlahuță, pășind pe urmele lui *Eminescu*, nu e mirare, dacă scrierile lui prime, abia împrăstie câte o rază caldă de lumină. Iar dacă după vr'o câțiva ani îl vedem emancipat de sub decepționism, dăm de dovadă, că Vlahuță n'a fost imitatorul lui *Eminescu*, ci este individualitate pronunțată, care cugetă cu capul său și umblă pe picioarele proprii. Dacă trece de discipol, precum a și trebuit să fie, al marelui poet — și dacă nu și-a întrecut, ori poate nici ajuns maeștrul, cel puțin s'a arătat original în fond și original în formă.

Poeziile lui Vlahuță sunt numai *lirice*. Se cântă în ele dragostea în felurite faze și forme, iubirea de mamă, nostalgia de trecut, diferite simțăminte stărnite de meditații asupra rostului vieții lumii. Se satirizează multe scăderi sociale și — mai ales în volumul prim de poezii — ni-se dă dovadă de mult decepționism. Disgust de viață însă nu aflăm. Una dintre cele mai energice poezii, unde ni-se desfășură lupta între moarte și viață, se termină atât de îmbucurător: „Înainte morții mele — moartea dragostei de viață!“

La icoană este fără îndoială de cel mai sinistru cuprins, iar *Dormi în pace* pune față 'n față durerea pierderii iubitei, care produce răsvrătirea poetului împotriva Dumnezeirii, cu măreția naturii și înțelepciunea divină. Cea din urmă învinge și poetul smerit „își pleacă ghenunchii și inima spre Domnul.“

Subiectele lui Vlahuță nu sunt nici când romantice, fantastice. Toate sunt luate din lumea reală. „Dela fereastră“ îi sboară câțva timp gândul prin locuri necunoscute, tinzând după „sfântul loc al fericirii“, dar iute și degrabă își ceartă gândurile, să nu-i mai ardă liniștea „în focul unui vis amăgitor.“ Femeii tinere, cu bărbat neputincios, îi

Eată câteva file din aceste interesante memorii :

Paris, 3 Septembrie 1870. De eri știm, că armata de patruzeci mii soldați comandată de Mac Mahon s'a predat, iar împăratul Napoleon este și el în prisoarea Prusienilor. Asta-i bătălia dela Sedan, ori mai bine zis nenorocirea cea mare. Durerea par'că ne omoară, curând însă în locul desnădejzii ne cuprinde furia. Par'că nu putem răbdă chinul mare, nu ne putem împacă cu nespusa nenorocire. Spre seară ulițele se umplu de oameni, toți vorbesc d'odată, plâng se vaieră și-'mi strigă desnădejduți. În sgomotul mare două lucruri putem desluși: frica și amenințarea. Înaintea cafenelei Varietés mulțimea strigă, că înjosirea și rușinea Franței trece ori ce măsură. Se zice că Napoleon când s'a predat a dat Prusienilor și toate munițiile și tunurile, numai de bagajele sale a avut grije.

— În trei zile Prusienii ajung la Paris, se aude glasul unui descurageat. Incotro privim nu vedem decât o imbulzeală și popor cu patimile deslănțuite. Se aud strigăte: cea din urmă armată a noastră a depus armele, nu mai suntem un popor, ci o nație prizonieră. Ne au vândut. Și cei cari până acum erau în fruntea afacerilor țării, nu se văd pe nicăiri. Așa ne trebuie! Asta-i pedeapsa pentru c'am răbdat, fără a zice ceva, pe păcătoșii, cari ne-au cărmuit de douăzeci de ani. Așa strigă un bătrân.

— Jos cu împărăția, strigă sute de glasuri. Ori ce altă formă de cărmă va fi mai bună.

— Domnilor concetățeni, zice un vorbitor din popor, să grăbim! Prusienii se apropie. Să ne folosim de cele câteva ore, câte ne-au lăsat dușmanii învingători. Dacă nu putem să-i atacăm, cel puțin să ne apărăm. Dacă nu putem mântui țara, să ne scăpăm cel puțin cinstea.

Cuvintele cele mai grele sunt aruncate împotriva împăratului. Vanzător și laș. Iată cele două cuvinte, ce sboară de pe buzele a mii de oameni. Urmează apoi învinuiri grele la adresa deputaților, căci ei au votat acest război afurisit. Diseară ei țin sfat, trebuie aruncați pe fereastră! Mulțimea pare a căuta un cuvânt sub farmecul căruia să fie strâns poporul întreg.

— Jos cu deputații. — Trăiască republica.

— Trăiască Franța. — Moarte Prusienilor! Nici unul din aceste strigăte, nu le place însă îndestul. În cele din urmă au găsit unul care în revoluția din 1830 și 1848 a fost bine încercat: *Jos de pe tron!* Iată ce se strigă pretutindeni în chip îngrozitor.

Mulțimea adunată pe piața Bastiliei trimite soli la generalul Trochu, comandantul Parisului. După multă târguială se face înțelegere, că mâine

la ora unu poporul să demonstreze împotriva deputaților străbătând în șire închegate ulițele orașului, ca deputații chemați la sfat pe orele 2 să vadă și ei șirele strinse. Mulțimea s'a împărșiat abea la miezul nopții. Străzile s'au liniștit, dar orașul veghează. Din fiecare fereastră se vede lumină. E priveghi în fiecare casă: Franța e pe patul de moarte.

4 Septembrie. În sfârșit s'a pus capăt imperiului. L'am desființat, am șters rușinea.

Frumoasa statuie a Strassburgului e împodobită cu flori, în jurul ei mulțimea însuflețită cântă Marseilleisa. Cântecul care e o chemare la arme devine imn religios. Mulțimea de tineret aduce întruna flori și canuni. Însuflețirea poporului e fără margini. Ochii sunt împăingeniți de lacrimi, par'că toți am fi luați pe aripele unei furtuni. În piața Concordiei se împart panglicii trei-culore. Soldații s'au dat și ei cu poporul. Când li-s'a spus că împăratul e gonit de pe tron și că vânzătorii vor fi aspru pedepsiți, stau hui-măciți și abea le vine să creadă marea minune.

12 Septembrie. Ies prin oraș să cumpăr de toate ce-o să-mi trebuie la casă. Peste câteva zile poate n'o să mai avem nimic, nici sare, nici pâine. Nici nu ne mai gândim decât la carne de oaie și la verdețuri. Mi-am și cumpărat de toate, și-mi închipui cum o să caște ochii peste vre o trei luni prietini pe cari o să-i invităm la masă.

4 Octombrie. Azi e ziua nașterii mele. Câți-va prieteni au prânzit la noi. Unul dintre ei Hauëran povestește pățania unei femei care venise dela Dieppe și-a trecut printre șirele Prusienilor, aducând o scrisoare contelui Hausonville. Și unde a ajuns în cea mai mare primejdie? În Paris. Au prins'o la crioitoreasa sa. Aceasta văzând anume, că una dintre cele mai bogate doamne a sosit în oraș în haine țărănești, a dat-o pe mâna celui dintâi polițist, s'o împuște, că e spioană. Hausonville a alergat o zi și jumătate până ce a putut-o slobozi din temniță. Să vede, că poliția împărătească e tot cea veche: proastă.

19 Octombrie. Telegrama frumoasă sosită dela Gambetta ne-a încălzit inimile. În sfârșit știm de bună seamă, că provincia își adună toate puterile pentru a mântui țara. De aici încolo nici generalii din oraș nu o să mai aibă cuvânt de a stă în nelucrare. Antoniu Dubost secretarul direcției poliției (acum președinte al senatului, red.) a plecat cu balonul. Felicien David și bătrânul Auber m'au întâlnit zilele aceste, vorbiam despre război. Auber e plin de curaj. Am întrebat pe David dacă nu ne compune vre-un imn, vre-o cântare de biruniță. „La ce?“ I-am răspuns: obștea ar prinde curaj, desnădejduți

s'ar împărbătă, iar curagioșii s'ar aprinde de dorul luptei.“

23 Octombrie. Adam (bărbatul scriitoarei pe atunci șeful poliției din Paris, red.) s'a dus la Trachu și i-a spus, că Parisienii pe zi ce trece sunt tot mai neliniștiți și credința gardei naționale se clatină. Trochu crede, că generalul Tamisier nu are destulă trecere înaintea gardei.

— Pe cine să punem în locul lui?

— Un marinar, domnule general, a răspuns Adam, poporului îi plac nespuse de mult marinarii. Parisienii doresc lucruri noi și originale. Numiți un marinar și acesta, vă jur va conduce garda unde vreți.

Trochu s'a gândit puțin și a zis:

— Canose unul, bărbat tinăr, care ar fi foarte bun, numai că e mai clerical încă de cât mine.

În felul acesta este scrisă cartea dnei Adam. Partea unde arată suferințele ce au îndurat Parisienii, înconjurați de prusieni, până s'au predat, căci nu mai aveau ce mânca, deoarece mâncaseră până și pisicile, această parte mai ales a cărții e sguduitor de jalnică.

DIN TRECUTUL GRAFIEI ROMÂNE.

— Cărți și însemnări scrise cu caractere latine în Bănat în sec. XVII. și XIII.

În ordine cronologică și fără deosebit comentariu e obicei a se vorbi de primele încercări ce s'au făcut cu caractere latine în literatura noastră. Cunoscutul șablon, după-ace amintește mai înainte Tatăl nostru celui Luca Stroici refugiat în Solonia, ne înșiră incomplet ca d. e. Adamescu Catechizmul lui Ștefan Fogaraș, oda lui Mihail Haliciu, Catechizmul din Vito-Piluzio (1667) psalmii lui Ioan Vișchi (1697 și termină cu un dicționar făcut în a doua jumătate a secolului XVII. de acel Anonim din Lugoj. Deși studiind lucrul mai cu deamăruntul vom putea ajunge la rezultate, cari vor părea poate problematice, dar cari merită a fi luate în dreaptă considerare atunci, când e vorba de dezvoltarea culturii românești.

Prima dată ne surprinde faptul, că exclusiv toate aceste încercări de a scrie cu caractere latine, într-o cât e vorba de autori români, derivă Bănățeni, popi, eascăli, diaconi, ori studenți, ce au învățat mai departe, cum a fost acel Mihail Haliciu, care și-a desăvârșit studiile în Basel.

* * *

Tu de-apurarea iubește —
Și ca'n suflet să ai pace,
Nimic lumii, să nu-i cei —
Binele te n'vătă a-l face
Ca albina mierea ei.

Dacă poeziile lui Vlahuță nu le ajung ca formă pe ale lui Eminescu și ca fond nu dau dovadă de genialitate, ele reprezintă în tot cazul un fel de superioritate prin faptul, că nu pledează pe lângă depunerea armei, pe lângă decepționism, ori chiar pesimism, ci îndeamnă la luptă, căci doară vieța ne e dată s'o trăim, și suntem datorii a-i afla un țâl real, a cărui ajungere să ne preocupe, ca astfel să nu ne perdem vremea, lamentându-ne eutropiți de ipochondrie.

II. Proza. Nuvela, cultivată la Români începând abia cu întâia jumătate a secolului trecut, a fost îmbrățișată de George Asachi (1788—1861)⁴⁾ Constantin Negruzi⁵⁾ (1808—1868), Eliade Radulescu, Alecsandri, Odobescu (1834—1895) și încă câțiva. În generațiunea următoare, e de remarcat: Slavici, Gane, Zamfirescu, Delavrancea și în parte Caragiale.

Pe lângă Slavici și Delavrancea, Vlahuță e cel dintâiu, care a ridicat nuvelistica română la apogeul timpului de față și e singurul dintre scriitorii români, care e bogat pe acest teren. Și câtă vreme Slavici și Delavrancea nu mai scriu, Vlahuță singur, e cel mai bun nuvelist român.

Subiectele, ce-l preocupă și pe cari le predă în nuvele sunt foarte varii și-s toate din vieța

zilnică. Puține situații și neajunsuri din societate au rămas neatînse de peana dibace a profund cunoscătorului de suflete și de societate, care pe fiecare față ne desvălește o nouă notă, ori nuanță de vieță.

Inceputul, ca și 'n poezie, e întunecat. Din șase nuvele, pe cari le cuprinde întâiul volum, numai în una singură nu e vorba de omor, dar și aci ni-se face milă de cei doi copii, cari nu-s siguri, că mâine vor avea ce mânca. Cât ne lasă de deprimați viața lui Radu Muntean, de multe ori ne îngrozește chiar, dar niciodată n'am putea zice, că nu e adevărată. Dar viața întemnițaților și a celor dela țară! Ți-se ridică de multeori părul în cap de mișeliile, ce ți-se desvălesc și de peripețiile, ce le poate urzi o inimă și un suflet omenesc. Multe din ele le-ai esperiat singur, de altele ai auzit și iarăș altele le simți, că așa trebuie să fie. Nimic nu e falz, nimic nu e nenatural și fantastic, totul e real. Realizmul însă nu e dus nici când în extrem.

Ca să ne convingem cu câtă cunoștință psihologică sunt tratate subiectele lui Vlahuță, n'avem decât să cetim cu luare aminte una, ori două dintre ele. Iar ca să ne putem da seama totodată de modul, în care predarea ne angajază inima și sufletul, simțimentele, vom analiza, la întâmplare, dezvoltarea unei nuvele, bunăoară a „Ultimului cuvânt“ (în vâltoare): Pe Miron îl părăsește nevasta, după patru ani trăiți destul de bine, înșelată de un prieten, cu care trăia 'n dragoste, câtă vreme le umbra 'n casă. După un an o uitase și gândul la ea îl lasă indiferent. Dar a fost destul s'o vadă vorbind cu copilul, care se jucă 'n nisip, și să-l roage s'o ierte, ca încetul cu încetul să se răscolească cenușa, ce acoperia

înăbușita-i dragoste față de ea și de viața-le casnică; ba în minte-i căută chiar s'o scuze: ea frumoasă, tinără — prietinel a încântat-o cu ochii, era ceva nou și a amețit-o... I-a dat întâlnire și acum nu mai putea de nerăbdare. Se dichisește, se află slab, mic și jigărit, nu-i mirare dacă l'a țeselat „era natural, era fatal să-l iubiască“ pe Miso. Se 'ntâlnesc. Abia pot începe vorba de emoționați. Ea i-se plânge și-i înșiră suferințele din partea și împreună cu amantul și-l roagă mult s'o ierte și s'o primească, nu acum, ci mai târziu, când va voi. El se ține tare și-i spune, că nu o va mai primi niciodată. Și ea a plecat fără să atingă mâna, pe care el instinctiv i-o întinse, zăpăcit, înfiorat de răceala solemnă a acestei despărțiri. În Miron s'a început o mare luptă sufletească. N'a durmit o noapte. S'o ierte, s'o primiască? Dar cum să-și poată uita de fărâdelegea ei? În cele din urmă se hotărăște, s'o reprimească, dar în momentele acele primește dela ea o scrisoare, în care-i spune că nu l-a iubit niciodată. Ce-a făcut, a fost o încercare, se bucură, că n'a succes. Va trăi tot cu amantul, pe care-l adoară; pe el, pe fostul ei bărbat îl disprețuește. Miron rămâne pe deplin mulțumit și liniștit. De acum poate trăi fără a se mai cugeta la Elena.

Cetitorii însă în nici un caz nu-s mulțumiți cu sfârșitul nuvelii, ori cel puțin nu sunt dumăriți. Fiindcă femeea, rușinată în urma încercării neizbutite, voește să-și răzbune asupra fostului ei bărbat și nimerește tocmai contrarul. Dacă ar mai fi întărit cu epistola, ar fi putut ajunge să înceapă din nou viața comună — și lucrul acesta ne-ar fi plăcut mai mult, decât ca o femeie să rămână pe veci perdută. Da altcum sfârșitul nuvelii nu e de loc precis și asta cu intenție, ca

4) „Novele istorice a României.“

5) Novele și Schițe istorice.

Propaganda protestantă începută printre români în secolul XVI. și continuată în cel următor nu s'a restrâns la Români din Ardeal, ci intenționa convertirea tuturor Românilor din țara ungurească și Ardeal.

Începutul de Sași ea fu reluată mai cu înzistență de principii calvini ai Ardealului, de care se ținea și bănatul țimișan. Dnpă-cum porunca schimbarea legii străbune în ardeal principele, tot în același chip căută Banul să câștige printre Români de sub stăpânirea sa cât mai mulți adepți pentru noua lege mântuitoare.

Acestei propagande avem să-i mulțămim primele cărți românești, cari începură aici la noi literatura. Dar tot acestei propagande avem să așcriem și primele încercări de a scrie cu caractere latine.

Spiritul vici nestămpărat, doritori de lucruri noi a Bănățeanului oferi prielnic teren propagandei protestante. În scurtă vreme Lugojul și Caransebeșul ajung foculare calvine, lipsind controla unei ierarhii, ce ar fi străjuit legea strămoșească.

Nu e mirare deci, că aici se începe mai întâi încercarea de a desbrăca complet urăcioasa haină, slavă și a îmbrăca versul tânguitor și dulce al cântărilor și cărților bisericesti în frumosul costum străaunilor.

Stefan Fogaraș făcu începutul cu Psalmii puși în versuri, el, urmaș al celui Moise Peștișel și Stefan Hârce, cari colabpraseră — unul preot în Lugoj, al doilea în Caransebeș — la Palia de Orădie.

Tot cu caractere latine scrisese același Fogaraș traducând Catechismul profesorului Alstedius, Catechism, ce a văzut lumina zilei în 1688 grație liberalității lui Acatiu Barcsai, atunci ban țimișan, dar mai târziu principe al Ardealului.*)

Și faptul, că Fogaraș scrie cu caractere latine nu e de mică importanță. Dovedește apriat, că aici în Bănat în putea fi cetit, înțeles, că aici scrierea cu litere latine era destul de răspândită, ca să nu zic generală. Căci așa ne deslușește și împrejurarea, că Haliciu își depune respectul său față de Franz Paris Papai în litere latine, de cari se folosește poate nițel mai târziu și acel Anonim, când și-a compus al său dicționar.

Și un alt moment ne atrage atenția.

Pe lângă Mihail Tordasi, Ștefan Hârce, (= soarece în grai bănățenesc; prin urmare n'a putut ungeur, cuiu bănuște de Jorga în Ist. lit. rel. pag. 97.), preot în Caransebeș, Moisi Peștișel, preot în Lugoj, achirie, protopop al Hunedoarei, colaboratori la ticlirea Paliei de Orădie, se mai

* N. Iorga. Istoria literaturii religioase a Românilor. pag. 144.

amintește și Efreim Iacan „dascălul de dascălie“ așșderda din Caransebeș.

Iar acest „dascăl de dascălie“ scrie prin urmare cu caractere latine, cum va fi învățat poate și pe elevii săi și cum se va fi scris — posibili și 'n alte școli respirate printre Români bănățeni.

Ce va fi fost această „școală de dascălie“ azi numai bănuim. Nu va fi fost oare vr'un curs pentru preoți, cari pe același timp erau totdeodată și dascălii poporului?

Interesant e, că aceeași școală ne reapare în o foarte asemănătoare formă în veacul, ce a urmat.

Di profesor preparandial Iosif Bălan a aflat pe tabela unui minei slavon de pe luna lui Septembrie (Caransebeș) următoarea însemnare semidescriptibilă: „Septemvrie încă (mesețalună) și am scris întrun azast (o) tablieu. Dascălul..... Nit ju cara ben..... de dascăl Deam juvecat gramatz (ici) juscoala Karansebeșului: care acum szent preot Desevarsit jarin (Karan)sebis. Preotul ...August 14,1748“**)

Tot cu litere latine în sinaxarul slavon pe luna Martie a aflat și următoarea notiță: „Scrisam eu Lazar Popovici diaconul din satul Iaz. Karansebeș, Martie 4.1748.“

Probabil aceeași mână, care a scris a doua însemnare, a notat și șirurile slavone cu litere latine, cum urmează*): „Iasam pisav na sei prolog daima sesnati iaco vletu 1747 meseca August 12 4 sati napadosa prusili skacaociu Karansebesi i vov se banat i proslosu jaco list jaco trava juistose jadosa i pisahaz diacon Iaz“ (Eu am scris în acest prolog ca să se știe, că în anul 1747 în luna lui August 12 la 4 ceasuri au năvălit lăcustele în Caransebeș și în tot Bănatul și au trecut frunza și iarba nimicind și mâncând și am scris eu „diacon Iaz“.

Din aceste notițe reese, că în Caransebeș era o școală, în care nimeni nu ne împedea să vedem o moștenire, ce s'a lăsat din tată 'n fiu și la care cândva pe la sfârșitul secolului al XIV era „dascăl de dascălie“ Efreim Zacan. În această școală se va fi scris cu caractere latine și așșderda în celelalte școli bănățenești înființate, mai bine zis ori existente sub reginul grănițeresc al Mariei Thereziei. Și școli de acestea erau multe și erau cercetate, după-veac ne spune un document de către sfârșitul veacului.***) În

** „Lucrul“, foaie economică-literară. Nr. 2. a. 1906 publică ambele însemnări în facsimile.

*) Facsimile acestei notițe nu e publicată, prin urmare aici nu putem face asemnările de lipsă.

***) De prezent nu-l am la îndemână. Se află în colecția illyrică în arhiva statului.

toate se învăța afară de limba maternă (socoată și limba germană, iar în comunele mixte) și limba sârbă....

...Se scrie prin urmare cu litere latine prin aceste părți și haina noaună frumoasă poate ar fi atras spiritele spre trecutul măreț al strămoșilor, vine însă ierarhia sârbească și lupta contra unirei, care pentru câteva decenii zăbovi deșteptarea și regenerarea națională, așa că ceea-ce se putea face de aici mai de vreme se săvârși din altă parte nițal mai târziu, dar radical.

I. Minea.

Rachel Thortal.

Pe strămoșul meu, care e eroul acestei istorioare, l-am cunoscut ani îndelungați numai după un portret al său.

Acest renumit căpitan a lui Cromwell, îmbrăcat în zale, în sala cavalerilor din castelul nostru, Tudor, privea din ochii săi schinteitori cu așa dispreț la urmașii corcitură, ca un nobil din evul mediu la jobăgimea sa.

Și soarta așa vroită, să-l cunosc mai de aproape.

Înainte de moartea sa năpraznică, el scriese pe tăblițele curate ale sfintei scripturi următoarele cuvinte:

— Nimic nu e atât de ascuns, ca odată să nu fie descoperit, nu e nici un secret, ce odată să nu iasă la lumină. Chiar pentru aceea eu, subscrisul Iames Thortal pentru folosul altora, descriu orele din urmă ale vieții mele, așa după-cum s'au sfârșit acelea după orânduirea lui Dumnezeu.

Precum de multe ori în viață așa și aici întâmplarea a descoperit totul. Când am aerizit biblioteca castelului, am mișcat dela pârte un dulap, și în pârte am dat de o ușă, ce după construcția ei simplă avea asemănare cu ușile bisericilor normane. Ea conducea în o capelă secretă, unde am găsit trei cărți: o biblie, o istorioară cu titlul „Sua regelui“ și descrierea unei acții parlamentare, ce arată, cum drepturile regelui au fost de nou batjocorite.

— Dumnezeu! Eu am călcat poruncile tale zice povestitorul îmbrăcat în zale — dar am iertat pe dușmanii mei. Stau înaintea feței tale, judecă-mă după-cum merit.

Iames Thortal a trebuit să aștepte 250 de ani „până ce a trebuit să iasă la lumină, ce a fost ascuns.“

A ajuns la lumină și ziarul Rachilei, unica lui fiică. Acolo se spune, cine i-a fost mamă:

fiecare suflet și inimă să poată fi atins într'un fel sau altul. Îi putem crede pe cuvânt Elenei și nu-i putem crede lui Miron, că i-a făcut bine cu scrisoarea. Și iarăș putem fi mulțumiți cu deslegarea nuvelei, dacă nevasta nu ne dă deplină garanță, că i-ar fi fost credincioasă de-aci 'ncolo fostului ei bărbat, etc. etc. Neprecizarea aceasta a sfârșitului nuvelei nici într'un caz nu e defect, ci tocmai calitate. Vlahuță nu e psiholog numai în tractarea subiectelor, ci și în deslegarea lor. Di Anton Naum membru al Academiei române, făcând raport⁶⁾ despre volumul „In vâltoare“, înșinat la premiu, greșește mult, când spune că să se fi terminat nuvela dela întâia întâlnire a lor, dacă a trebuit ca la urma urmelor tot să nu se aleagă nimic. Tocmai dela întâlnirea asta se desfășură adevăratele momente dramatice ale acțiunii.

Din partea primă și a doua a acestui capitol⁷⁾ ne-am câștigat o icoană limpede despre lumea subiectivă și obiectivă a poetului, asupra bogății ideilor de care dispune și asupra mediului, în care s'a învățat. Puține momente din viața bucureșteană i-au scăpat din vedere și nu cu puțină îmbelșugare ocură în scrierile lui viața și oamenii dela țară. Cine citește opera lui Vlahuță întreagă ușor își poate câștiga o icoană corectă asupra locului și timpului, unde și când a scris.

În tipuri, schițe și impresii ni-se arată tot atât de meșter ca în nuvele, profund cunoscător

de oameni și de mijloacele, de cari se folosesc aceștia, ca să ajungă la lefterii, în *artecolii literari și critici* îl aflăm cu destulă pricepere în materie polemică e drept, nu-i vehement, deși sentimental — și totdeauna sincer.

Operelor lui Vlahuță i-s'au făcut multe critici favorabile⁸⁾ și iarăș, mulți s'au sculat împotriva decepționismului lui dela început, dar atâți potrivnici n'a întâlnit nici una din scrierile sale ca romanul *Dan*.

Pe terenul romanului abia dacă și-a avut Vlahuță înaintaș. Romane aflăm la Bolintineanu câteva, (Manoil, Elena, și Doritorii nebuni) și la Nicolae Filimon (1819—1865): *Ciocoi vechi și noi*, care singurul e de valoare literară.

Figura lui Vasilie Dan multora le e nesimpată și poate pe drept. Dar nimeni nu poate susține, că atât Dan cât și Ana nu sunt oameni reali și încă din România. Ba ce e mai mult Dan samănă de aproape cu însuș autorul. Preste tot în romanul acesta Vlahuță și-a descris o mare parte din viața sa, subiectivă în tot cazul, dacă nu obiectivă. Pricologia nu lipsește nici de aici, de asemenea nici cunoașterea societății și împrejurărilor, între cari se desvoaltă acțiunea. Aceasta curge fluent, poate împărțirea în capitole nu e destul de norocoasă, și se desleagă logic. Dacă nu ne place deslegarea acțiunii (nebuirea lui Dan) și preste tot căsătoria duor oameni atât de diferenți ca suflet cu inimă, nu urmează, că valoarea romanului acestuia de moravuri e contessabilă. Dacă lasă ceva de dorit

din punctul de vedere estetic, din cel al adevărului e mai presus de orice critică. Asupra lui Dan s'a scris o critică și 'n „Revue des Revues“⁹⁾ din Paris, care îi aduce meritate laude, terminând: „În acest roman dăm, precum vedem, de o mare cunoștință a inimii omenești și și de o mare milă pentru mizeriile ei intime.“

România pitorească e astfel caracterizată de di Iorga:

„Măestrul volum de minunată proză descriptivă e un cântec de mărire înaintea țării, spre care s'a îndreptat cu sentimente de venerație fială, pe cari cu toții ar trebui să le avem.“ Și mai apoi: „Arareori am avut plăcerea să văd natura înviind mai bine în ființe decât aici... munții săi, pădurile sale, apele sale, sunt o mitologie, întreagă, pe lângă care se împletesc dela sine poveștile ce au fost și cele ce n'au fost aici odată.“¹⁰⁾ Cităm și caracterizarea ce i-o face de Dr. Alexics¹¹⁾: „Ez a könyv, a mely Románia leirását adja csodaszép nyelven, helyesebben szolva hazájának lelke, a mint az a költő lelkén átszűrődött. Forró hazaszeretet sugárzik ki minden sorából; plasztikus, leírásában megelevenedik mindaz, ami szépet és nagyszerűt látni a Kárpátokból a Dunáig lenyuló földön. Szokásokat, viseletet s helyi történeteket ír le; meséket, legendákat s történelmi visszaemlékezéseket szó be előadásába, melyek könyvének érdekességét, stílusának pedig költői szárnyalatot adnak. A szép

9) Numărul din Septemvrie, 1896.

10) „Convorbiri Literare“, 1901, nr. 11.

11) Egyetemes irodalom történet, II. köt. Oláhok, 860. oldal.

6) Vezi „Familia“. anul 1897, nr. 38.

7) În broșură capitole III (A. și B.) Red.

8) Gherea: Studii critice, vol. I pag. 198—255; Naum „Familia“ anul și nrul citat; Iorga: „Convorbiri Literare“ anul 1901, nrul 11; H. Santelevid: „Încercări critice 1903, pag. 56—58, etc.

văstar din familia Asterly, ce era renumită pentru credință față de rege și din care familie doi inși, Morston și Natehy Field au murit pe câmpul de război. James Thortal n'a luat parte în aceste bătălii. La din contră când a văzut, ce scop urmărește Cromvell față de regele, s'a retras de pe arena politică.

Ziarul Rachilei.

4 Septembrie, 1651.

John Howell s'a re'ntors azi de pe câmpul de război de lângă Worcester. Cromvell a fugărit ostirea regelui. Sărmanul domnitor!..

Chiar până aci scrisesem, când avui presămțirea, că mă fixează doi ochi. M-am sculat să mă depart, dar atunci dintre florile așezate în fereastră am auzit un glas:

— Lady, nu mă vei trădă?

În acest moment tatăl pune mâna pe clanță, eu am pășit spre fereastră, ca și când aş vrea să rup o floare și l-am rugat pe vorbitor, să rămână liniștit un moment. „Îndată mă voin re'ntoarce!“

Tata m-a întrebat, am auzit ce-a vorbit Howell? Și el a repetat de mai multe ori: sărmanul rege! Să nu-l ajungă și pe el soartea tatălui său.

Atunci am întrebat pe tata, ce ar face dacă unul dintre vitejii regelui ar căută mântuire la el?

A răspuns:

— I-aș da de mâncat și beut și l-aș ascunde, încât nimeni nu i-ar găsi urma.

Dintre roze s'a mișcat cineva, și un glas adânc și plăcut de bărbat s'aude:

— Atunci sunt aici!

— Pofteste întră. Plânge — zice tata emoționat.

Când l-am văzut, am trasărit: avea o mare asemănare cu frățiorul meu Nathely-Field, căzut pe câmpul de bătălie.

Apoi l-am ascuns în o chilie secretă și eu i-am legat ranele; Viteazul ne-a întrebat despre numele nostru familiar și când a auzit că a ajuns la familia Thortal, fruntea i-s'a încrețit. Zicea mai mult șoptind: „De sigur sunt alții.“ Apoi vesel se întoarse către noi și zice:

— S'au luptat vitejește pentru rege.

— Au căzut pentru el — zic eu — dar e mai bine așa.

— Pentru ce? — Întrebă el.

— Pentru că regele niciodată n'ar fi putut fi stăpân pe drepturile sale.

Viteazul m-a prins de mână.

— Ești ca frații Diale. Nu fi întristată, dar dacă se va re'ntoarce regele?

vidékeken, a hegyeken és völgyekben az embert keresi; nemzetét mely azt benépesíti s a mely vértzett a földnek birásáért. Fajának lelkebe hatol, hogy megmagyarázhassa annak végtelen szeretetét hazája iránt, áldozatkészségét mindenért ami oláh.“

Ca să completăm și reasumăm: „România pitorească“ e un tractat de geografie, istorie și etnografie a României, scris poeticeste de un autor, a cărui iubire de neam și țară e nemărginită.

* * *

Să dăm acum o caracteristică generală a operei lui Vlahuță: poezia lui e eminesciană, fără a o ajunge în genialitate pe a maeștrului, dar întrecându-o aproape totdeauna în aflarea mijlocului de scăpare din mreaja pesimismului; *nuvela* și preste tot *proza* îi e neîntrecută, iar opera întreagă cuprinde o însemnată pagină literară, culturală și socială în viața României și a Românilor. În ea ni-se arată Vlahuță, cum zice dl Iorga, la locul deja citat, minte deplină încheată, maeștru stăpân pe meșteșugul lui, dela cele dintâi acorduri. A fost o vreme când marea umbră a lui Eminescu cuprindea toată simțirea românească și în vremea aceea Români și-au regăsit în versurile lui Vlahuță toate aspirațiunile către frumsețe, toată iubirea pentru ce e tainic, adânc și depărtat, tot desgustul pentru o viață, al cărui rost nu-l înțelegeau și ale cărei datorii nu se simțiau gata a le primi pe umerii lor de zei căzuți și revoltați.

Dr. Dionisie Stoica.

— Să te audă cel de sus! am exclamat

— Amin — zice sărbătorește viteazul.

7 Septembrie.

Azi sara la orele 8 când Homell și ceilalți au fost în chiliile lor, eu mă plimbam cu noul cunoscut prin grădină. Când am ajuns la fereastră, unde erau așezate florile a rupt o floare și punându-o la butonieră, a zis:

— Aceasta să-mi despăgubiască domnia.

Când spre marea mea surprindere mă holbam, el continuă.

— Sărmana fetică, cum te-ai speriat! Sau doară nu crezi? Iată îți dau acest document:

Mi-a dat un inel și m-a sărutat.

Luna plină surizând privia la noi. Eu m'am desfăcut din brațele lui și am fugit în chilia mea.

14 Septembrie.

Trecuseră două săptămâni, până neam văzut de nou. Tatăl s'a dus în orașul vecin, dar mi-a spus, să nu conturb pe oaspe, căci are mult de scris, sau poate a văzut, când m-a sărutat?

Când am fugit în chilia mea, am trecut pe lângă el.

Dar acel sărut a fost sărutare de frate.

14 Septembrie.

Re'ntorcându-se tata din oraș, îndată m'a întrebat, n'am eșit din casă. La răspunsul negativ, clătina din cap mulțumit cu răspunsul meu. De nou m'a oprit să ias din casă. Deși, ce greu e a asculta. Era un timp frumos și oaspele cântă prin grădină. Odată a sărit la fereastră să între, dar eu l-am oprit. După aceea mi-a aruncat flori. El suridea și îmi zicea:

— Ce nu face omul pentru un sărut!

Și acum zădarnic l-am oprit, el a intrat cu puterea, m-a luat în brațe și m-a acoperit cu sărutări. Părul mi-l'a încurcat cu mâinile lui...

16 Septembrie.

Azi sară, când el s'a pogorit pe trepte, tata era cu mine. Îndată m-a trimis în chilia mea.

17 Septembrie.

Toată noaptea n'am putut dormi. Viteazul azi nu s'a arătat. Sămanul! E atât de străin în întreaga locuință! Ca să-și alunge uritul: cântă! Nu-i înțeleg vorbele!

Mi-a zis, când tata nu va fi acasă mă va învăța și pe mine la cântecul lui. Dar nu va fi iertat să mă sărute!

Tata mi-a zis, că are să meargă la Worcester, și că oaspele nostru s'a îmbolnăvit. Brigita însă, trebuie să fie pūrura cu noi. N'are dreptate, sunt de nouăsprezece ani, fată, ce se cugetă la măriție.

12 Septembrie.

Azi m-a învățat la cântecul său plăcut, și fiindcă bătrânul Brigitta dormea... m-a sărutat! Ah! Era atât de dulce!...

20 Septembrie.

Tatăl pe neașteptate a sosit acasă, și ne-a găsit în bibliotecă. Era grozav supărat și fața-i era roșie de mânie.

Iubitul meu văzând în mâna lui sabia; i-a zis:

Te salut, domnul meu! Mă poți omorî. Dar precum vezi, eu n'am armă.

Tata mi-a poruncit să-i aduc sabia.

Dar eu căzând în genunchi l-am rugat să ne ierte.

Iubitul meu încă i-a zis:

— Nu e nici un chip de iertare?

Tatăl i-a răspuns:

— Iertarea mea e moartea!

— Atunci iată-mă! Omoară-mă!

— Curajos te arăți — zice tata — dar niciodată n'am omorît pe cel fără scut, deci ia această sabie și te apără.

Dar înainte de ce și-ar fi măsurat puterile, se făcu galben ca galbena ceară, mâna și-o lăsă în jos și încet zice:

— Nu pot! dar numai pentru aceea, fiindcă ești copilul lui!

Iară eu am căzut, ca și omul, în care inima a încetat de a mai bate...

*

Aici ziarul se sfârșește. Că cine a fost străinul ascuns, se poate ști cu siguranță:

Carol Stuart, copilul regelui detronizat, care a trebuit să fugă dinaintea armatei lui Cromwell. Strămoșul meu a fost ucis de părechea regală ajunsă mai târziu pe tron, pentru acuza, că

a alungat pe rege. Și regele n'a știut niciodată, că pe mântuitorul său, l-au omorît în numele lui. Numai după 260 de ani s'a descoperit secretul. Totuși, odată ori ce secret ajunge ia lumină.

Tradusă de MEGUREL.

PRIMĂVARA.

E atâta veselie
E atâta sgomot, viață...
Pământul par'că 'nvie
Din somnul lui de ghiață...
Și naște flori, simboluri,
De traiu și de perire
Vin pasări mii în stoluri
Și cântă de iubire.
Renasc atâtea viețe
Și rid atâtea fețe
De lacrimi veștegite...
E svon de sărbătoare
Pe plaiu, în crâng la râu...
În orice loc e floare...
Pe holdele de grâu...
Să 'nalță trista doină
Vioaie și senină...
Și cerul are haină
De raze d'aur, plină.
Al iernii vaer trece
Vin dalbe vise, dalbe.
O inimă nu-i rece
Un gât nu-i fără salbe...
Și totuș...
Este-un suflet
Cu traiul nu se 'mpacă!
Ar vrea să-și stângă focul.
Ca visele să-i treacă...
Și este-un trup, în care
S'a incuibat perire,
Durerile amare
L-au dus la 'nbătrânire...
Zădarnic e sosită
Mărta primăvară,
El nu vrea să renască
El vrea încet să moară...

E atâta veselie...
Plângând, să răz aş vrea.
Oh, nici o primăvară
Nu frînge inima mea.

Emil Isac.

POEZII POPORALE.

Culesse de Ioan Nistor din Șepruș.

Frunză verde frunzuliță
Iubești-mă tu mândruță
Dacă nu mândra mea nu
Sărută-mă și-te du.
Frunză verde plop înalt
De când mândră te-am lăsat
Toate apele or săcat
Dar până te-oi iubi iară
Nu o fi strop de apă în țară.

Mărta-m'aș să mă ceară
Badea meu de astă-vară,
Mărta-m'aș să mă pociu
Numai să mă văd cu conciu,
Mărta-m'aș să mă duc
Numai să mă văd cu pup.
Frunză verde de bicău
Mere-aș eu cu badea meu.
Și eu mândră te-aș luă
Dar mi-a spus vecină-ta
Că te culci în pat cu soare
Și te scoli la prânzu mare.

Cântă cucu pe arătură
C'a rămas mândra singură,
Cântă cucu în vârf de gard
Ca-ai fost bade blăstămat,
Cântă cucu pe săcară
Tu te duci badiță iară,
Cântă cucu pe colină
Mândra șede și supină.

sf. biserici un rând de odejii întreg, colorat în preț de 80 cor., iar Mihaiu Horga și familia sa un rând de odejii întreg negru, în preț de 60 cor., drept aceea în numele comitetului parochial vin a le exprima mulțumirile noastre pentru darurile făcute, iar Dumnezeu puterilor să le dea tărie ca să poată face multe daruri pe seama sftiei biserici. Fonău, 23 Martie v. 1906 în numele comitetului parochial: Nicolae Popovici, par. preș. com. par.

— **Dăruire.** Evlaviosul creștin Ștefan Nerodea nr. 62 dimpreună cu soția Elisaveta din simțul de iubire și dragoste cătră sftia bisericii au cumpărat sftiei biserici de aici levana «Mormântul Domnului» — lucrată foarte frumos în preț de 70 cor. separat de aceasta soția Saveta au mai dăruit pentru sftul mormânt un mășai nou de lână — lucrat în el foarte frumos cu mâna — în preț de 12 cor. și unul de pânză albă tot pentru sftul mormânt în preț de 6 cor.

Pentru aceste daruri frumoase aduse sftiei biserici mulțumindu-le rugăm pe tatăl cresc să le dăruască încă multe zile fericite ca să mai poată aduce astfel de jertfe pe altariul Domnului, și să fie pildă de îndemna și la alți credincioși. Remetea-timișană, la 10 April n. 1906 *Iuliu Toldau*, paroch.

— **Din ale noastre dureri.** Voim să trăim, dar traiul nostru să fie cinstit. Nu cerem milă de la nimeni și nici nu voim să o primim. Puterile noastre sunt destul de tari, ca să ne putem răzimi pe ele. Nu suntem răsvrățitori și nu cerem altceva decât ce ne dă legea.

Când însă voim să ne folosim de ea, atunci ni-se pune stavilă, și se deslănțuiesc toate patimile unei porniri păcătoase, ce nu lasă pe oameni cinstiți, să rămână pe lângă cinstea și omnia lor. Și noi rămânem cu durerile în suflet, cu inimile sfâșiate și cu drepturile puse numai pe hârtie. Inzadar ne jeluim, inzadar cercăm să ni-se facă dreptate, căci în sfârșit tot cu durerile ne găsim.

O pildă, ce spune mai mult decât șiruri întregi de vorbe, e cazul alegerei de deputat dela Cehul-Silvaniei. Un bătrân încăruntit în cinste românească, a ascultat de inima poporului, ce-l iubește, și a candidat la deputăție. Dar niște oameni cu suflete păgâne și porniri pătimase, au dovedit cum știu iubii legea, așa, că au dat cu ciomagă în ceice n'au păcătuit cu altceva decât că au voit să se folosească de drepturile lor. Și Români au dat plânsoare împotriva acestor beciznici și oameni fără milă, au dat plânsoare cu gândul, că aceea lege ce dă drepturi de o potrivă cetățenilor, ne va face dreptate și va pedepsi pe cei păcătoși. Dieta s'a împrăștiat însă, și plânsoarea Românilor n'a mai putut fi

luată în socotință. Acum Curia a încetat ori ce cercetare în această privință, dar a aflat de bine să pedepsească pe cei subscriși în plânsoare la două mii coroane, pentru cheltuelile făcute. Atât s'a ales din întreagă dreptatea ce ni-s'a dat.

— **Profesori germani în excursiune.** Douăzeci și cinci profesori dela univertitatea din Heidelberg au fost Joia trecută în București, unde au sosit primiți la gară de cătră dnii Tocilescu, Ed. Beldiman și mai mulți profesori. Excursioniștii germani au vizitat toate stabilimentele principale ale capitalei române. La muzeul univertzitar dl Tocilescu a ținut o conferință asupra monumentului istoric dela Adam-Klissi. Grație explicațiunilor date de dl Tocilescu, renumitul archeolog german v. Duhn, care timp îndelungat s'a dovedit de autenticitate monumentului dela Adam-Klissi, a declarat că a dobândit acum certitudinea, că e vorba de un edificiu, ce datează în adevăr din epoca romană. La ameză s'a dat un banchet în saloanele hotelului «Splendid». S'au ținut toasturi de cătră Duhn și Tocilescu. La oarele 4 p. m. profesorii și-au continuat drumul spre Constanța de unde se vor imbarca pentru Constantinopol și Smyrna, unde vor face studii archeologice.

— **Mulțumită publică.** La «masa studenților» dela gimnaziul român din Brad au contribuit: «Economia» inst. de credit și economii Cohalm 40c.; «Jiana» institut de credit și economii Petroșani 20 cor.; «Hunedoara» din Deva 50 cor.; «Murașanul» din Maria-Radna 20 cor.; «Albina» din Sibiu 400 cor.; și Titus Fărcașiu învățător în Szikevicza 2 cor.

«La «fondul școlărilor morboși dela același institut a contribuit «Albina» din Sibiu 200 cor., ear la «Fondul Dr. Iosif Hodoș» au contribuit: Petru Bota notar, Bucș 5 cor.; și Ioan Moța paroch Orăștie 3 cor. Primească marinimoșii donatori sincere mulțamite! *Brad*, 17/III n. 1906. *Direcțiunea gimnazială.*

— **Câni turbați.** Ni se scrie: Pe teritorul comunelor Porumbacu-Vechiu, — Nou și — Inferior din com. Făgărașului, au turbat 2 câni, cari au mușcat 2 femei, un bou și un cal. Femeile au fost transportate la spital; pe bou l'au împușcat, iar calul îl țin închis. În urma acestei întâmplări dl primpretor Urdea a dat ordin să împuște toți câinii din comunele de mai sus. Ordinul a fost executat de gendarmi împușcând toți câinii cam vreo 100 deși unii i-a ascuns chiar prin casă ca să nu-i afle.

Acum e lipsă de câni, căci locuitori să ocupă în mare parte cu oieritul.

Se povestește despre o veche, foarte de demult revoluție a «neastâmpărilor Valahi» din Mintia*), revoluție ne arată în anele istorice. E vorba, că s'ar fi sculat satul — de bine ce-i mergea! — asupra stăpânului de moșie, al cărui palat se ridică în mijlocul unui minuat parc, pe malul tânguiosului Muraș. Și jaf și părjol și dezertare dela glie — au fost isprăvile sătuilor de binele dela «domn». Dar în ascunzișul lor, *glebae adstricti* au fost descoperiți și dați pe mâna stăpânului, de popa Pintilie (?) «stăpânul sufletesc» al satului...

Dar, dupăcum în rostul rânduelilor cerești este, nu odată au apucat oamenii să vadă, că faptelor le urmează răsplata chiar și în această lume.

Popii, prins de martirii vremurilor bătrâne din Mintia, îi scot ochii și-l poartă prin sat, cântându-i:

Spune acum, părinte, Pintilie
P'unde duce drumu' la Ilie (?)...

Și «curia» domnească se mai ține și astăzi, dar s'a rupt firul neamului stăpânitorilor de alte dați. Iar la bisericuța de lemn din sătuțel tot lingănesc clopotele în Dumineci și praznice, chemând la închinare și întărind în credință pe Români bătui de vânt și ploaie, arși de soare și de vitregia vremilor. Trăinicia e însă în muncă și răbdare, iar mântuirea în nădejde și cuvântul de pace al sfințelor evanghelii.

Grele-s vremurile, — dar mai grele au fost.

Sfinx.

— **Femeile engleze,** nici odată nu folosesc al față decât «Lapte de castravete» ce se găsește în adevărata calitate engleză în farmacia în Balassa K., în Budapest—Erzsébetfalva. Spre influință sigură și e nesticăcios, ce deja după folosire de 2—3 ori înlătură ori-ce pete de pe față și aceleia îi dă tinereța și fineța.

Să grijim ca pe fiecare sticlă numele «Ballassa» să se găsească. Sticla cu 2 coroane, sapunul englez de castraveț 1 cor., pudră de castraveț 1.20. Se află în toate farmaciile. Prin postă se capătă din farmacia lui Ballassa Kornel, Budapest—Erzsébetfalva.

Se capătă în Arad la farmacia Földes Kelemen și la drogueria lui Vojtek și Weisz.

— **Fluidul Universal.** Cel mai nou esenț pentru alinarea durerilor și frecarea corpului e *Fluidul Universal*, (esenț din flori mirositoare). Se folosește la junghiuri, reumatism, la dureri de oase, de dinți și de cap, acest esenț e recomandat de toți medicii, reînoește și întărește atât mușchii, cât și nervile obosite.

Prețul unei sticle de un deci e 1 cor. 50 fileri, dacă procurăm 3 sticle spesele de postă nu se socotesc. 1 sticlă mică de probă costă 40 fil., 6 sticle mici constau 3 cor., iar 12 sticle constau 5 cor. Spese de postă nu se socotesc.

Sticle de cele mici, de probă, pe lângă trimiterea unei mărci de 20 fil. fără spese, la învoire trimite unicul pregătitor de «Fluid Universal». Apothea lui *Coloman Skribanek*, la crucea roșie. În strada Holló și în colțul străzii Hunyadi.

Magazin principal în Budapesta la farmacistul Török József în Király utca 12 și Calea Andrássy nr. 26, precum și în mai multe farmacii.

— Atragem atențiunea publicului asupra ineratului marelui magazin alui Fischer Simon.

— **O plăcută surprindere de sfințele Paști** este fără îndoială o poliță de asigurare pe viață în favorul soției, a copiilor, a rudeniilor, sau pentru amici, la cari ține tot omul de bine.

Și pentru donațiuni filantropice, la biserici, școli etc. prin o asigurare a vieții se poate ajunge pe calea cea mai ușoară la un capital respectabil. În privința aceasta atragem atențiunea onoraților cetitori, recomandând institutul de asigurare «Transilvania» din Sibiu.

— **Magazin de stofă de fabrică, Leichner și Fleischer,** Pécs. În magazinul exclusiv de stofă de fabrică se află de vânzare 3 metri stofă de lână pentru întreaga îmbrăcăminte bărbătească, dela 3.30—4.40—6.60 floreni în sus până la cea mai fină.

Pentru provincie trimitem bucuros probe. *Leichner și Fleischer*, Arad, Szabadság-tér 17 Telefon 475.

— **Wolf J.,** pantofar de ghete femeiești și bărbătești. Arad, strada Weitzer (palatul minorilor).

— **Vin de deal** din Ghioroc, calitate excelentă, din anul 1905 (alb, se expediază, le cerere, dela cantitatea de 30 de litri în sus, cu prețu-de 40 fil. litrul. A se adresă, dnei S. Secula, Arad, str. Teleki 24.

(Doritorii să trimită butoiul la adresa *Alexe Șanțu*, vințeler Györök).

— **Beția duce la păcat și mizerie.** Atragem atențiunea asupra anunțului „Am fost bețiv” al spîteriei lui Frankl Antal din Seghedin.

Mâna lui Dumnezeu.

Întâmplarea ce vreau s'o povestesc, s'a petrecut cu vr-o șeptezeci de ani mai înainte... Alți oameni și alte vremuri, departe ca ceriul de pământ, de oamenii și timpurile noastre, că-ți vine să te crucești de simplitatea bieților noștri înaintași.

Dar totuș n'ai să te miri, când gândești, că nouă zău, multe cunoștințe și mijloace de înaintare ne stau la îndemână, pe cari ei n'au avut norocul să le ajungă.

Ceeace vă istorisesc, nu-i poveste ca alte povești, scoasă din plâsmuirea și închipuirea minții, ci e o întâmplare adevărată, trăită.

În părțile de răsărit a comitatului Arad, unde lanțul munților Drocea, din două părți, spre Criș

*) Documente ar fi în arhiva familiei contelui Kuhn.

Dar, — doi ochi...

Trec pragul templului ridicat pentru mărirea Fiului Fecioarei. Sunt români? mă 'ntreb, izbit de stridentul răgăit al predicii în ungurește. Și da, sunt Români! Și mi-a dispărut evlavia din suflet...

Plec dela biserică, alături cu stăpâna... acelor ochi — frumoși. Frumoși? Ei mă privesc ironic...

Mergeam alături, — și eram atât de departe unul de altul!... Departe, departe...

Destul! Haidem spre alte plaiuri!

Mintia (Németi).

Muraș. Muraș, apă lină,
Vremea trece, vremea vine...

... Defilează trenul, mândrei Lipove, iar din celelalte țarm al Murașului, par'că zvâcnită din pământ, stă ruina Șoimușului.

Veche cetate, care ai stors oarecând atâta sudoare de sânge bietului român, care ai respins atâtea năvale turcești, care erai cheea Ardealului bătrân ca noi, — azi, ruină mohorâtă, pustie solitară, nu ești mai mult cuib de jivine răparețe, ci ca un semn al peirei celor ce s'au ridicat prea sus, stai o exclamație dăzgeroasă în lumina istoriei!

Viața și mărirea, ce rost au pe pământ?
În deal vezi o ruină, în vale un mormânt.

În zarea depărtată, adâncă, spre Ardeal, în calea drumului de fer, la o costitură de preste Muraș, dai de Mintia.

Ce e Mintia?

Sau că aproape toate satele românești, mic și sărac și așezat pe un vechi «domeniu».

și spre Murăș, ocrotește prin văile și printre brațele prelungite ale munților săi, un șir de comune românești cu deprinderi și obiceiuri păstrate precum le-au prins din strămoși, acolo se află la deschizătura unei văgăune de munți în partea din spre Criș e comuna S. unde se petrece istoria noastră.

Pe atunci nici poveste de telegraf și drum de fer, cel mult dacă se șoptea numai despre niște încercări de acest fel, ce în alte țări le-ar face oameni »însoțiți cu deavolul«. Comunicația se făcea pe drumuri rele și anevoioase și pe deasupra, pline de primejdii, ce veniau din partea oamenilor răi, ce ațineau drumurile.

Dacă odată pe an trebuia și oamenii de aici să ducă negoț la târgul de toamnă a Aradului, apoi plecau cu o săptămână mai de vreme, provăzuți cu merinde de cale lungă, pregătiți cu unelte de apărare ca la războiu ori la o cale din care adese ori nu mai eră reîntoarcere.

Să mă întorc însă la vorba mea. În satul S. trăia un om »poclet« cum i-se zicea, tare de vorbă și de poruncă. Il chemă Anuț Luca și de un șir de ani era primar la sat, ști ca omul cu prindere, care când, mergea pe la cele cinstite fețe de domni, nu plecă cu mâna goală, cu straița de subsuoară, ci mergea de acasă, cum le mai plac și azi unor domni să te sufle vântul prin cancelariile lor.

Luca nostru, de cătră rândul acesta nu era scump la faină, dar apoi las, că știa el și zicala: »cine împarte parte-și face«.

Luca își făcuse parte, cum nu numai în crin-gul Drocii de către Criș, dar nici în cel de către Murăș, nu se afla om să-l întreacă.

Așezământul și-l pusese afară de sat, pe un câmp neted pe lângă care curgea râul ce izvoarea din a treilea hotar.

Pe valurile lui grăbite, ziua-noaptea se întorceau patru roți hurducătoare a celor două mori, cari din zi în zi măreau și ele vravurile pe poduri și conținutul hâmbarelor de pe sub streșini alui Onuț Luca.

Cât ținea curtea lui, de amândouă laturile casei, plină era de olății, până la jumătate de grădină. Grajduri din pălunci de stejar, tăiate neted în ferestru și așezate cu potriveală ca păreții de ladă, adăposteau o cireadă întreagă de boi cu coarne răvârsate, vaci bogate de lapte, juninci și junci grași ca pepenii, oi, capre și porci cum numai la o spahie mai poate omul vedea. La stânga porții care forma unica ieșire din curte, Luca avea vinărsărie, în care ferbea toamna rachiu de prune pe douăzeci și unul de graduri, de acela adevărat, de care și mâța sdrăvie (strănută).

Luca era văduv, dar de fiertata lui muiere îi rămăsese doi feciori ca doi urieși, oameni roboși și ei și strângători cătră casă, ca și tatăl lor. Anuț Luca putea mulțumi lui Dumnezeu în coate și 'n genunchi și zeu, putea face jertfă și pomană la săraci și la biserică, pentru binele cu cât îl dăruise Dumnezeu. Luca nu făcea însă cu nime pomană, nici la biserică nu dădea jertfă. De partea aceasta, puteau sfinții șede pe pace în sfânta biserică. Nici cu popa nu se avea bine, din pricina, că părintele Solomon nu-i prea curăța ouă, când treburile lui Onuț nu-i veniau la socoteală.

Și adevărat, ce treburi puteau sfinției sale să nu-i vină la socoteală?... Ei, ei, multe nu-i veniau. Ba dacă-i pe mărturisite, trebuie să o spunem, că doar nici o treabă a lui Onuț nu-i venia la socoteală.

Tot cam așa stăteau lucrurile și cu ceilalți oameni din sat, dar cu Luca nu îndrăznea nime să tragă deget.

Las, că domni cari se mai înfruptau și ei din binele lui Onuț, ziceau cântecul tot pe struna lui, să te păzască însă toți sfinții mucenici de gura lui Onuț, care dacă și-o pune pe cineva, nu-l putea-i spăla nici cu toată apa Crișului alb. Mai avea Onuț și niște pumni de oțal, că dacă așa între patru ochi, îi măsura pe oasele omului, nici în vis nu-și aduce bucuros aminte de ei.

Își puneă Onuț ochii pe o vită, ori te miri pe ce lucru la plac, apoi târgul era și făcut. Onuț făgăduia, iar stăpânul lăsa după voia lui, chiar

și dacă era numai pe jumătate plătit, căci cine păcatele cutează să se pună în poară cu el!..

Într'o zi primarul Onuț Luca a adunat la sine pe toți oamenii din sat și le-a grăit așa:

— »Măi oameni dragii mei! Știți voi după ce v'am chemat eu astăzi aici?«

— »Știm dacă ni spune!« — ziseră oamenii.

— »Nu-i bine dragii mei! — continuă el.

»O poruncă mare ne-a venit dela comitat«.

— »Ce poruncă?« — întrebară ei.

— »Luați bine aminte, că vă spun pe înțeles!«

De astăzi în patru zile, tot omul cu pământ e îndatorat a face în pădurea satului un stângen de lemne pe seuma vice-spanului dela Arad, iar oamenii fără pământ vor face o tablă (un pătrar). Cine n'ar împlini porunca, i-se vând boii, vaca ori casa. Înțeles-a-ți?«

— »Înțeles!« — răspunseră oamenii, ciuflocându-și capetele și plecând care în cotro.

Peste opt zile lemnele erau tăiate și prefăcute în stângeni până la cea din urmă tablă.

Onuț chemă iară la sine pe toți oamenii și le vorbi așa:

— »Măi oameni, dragii mei!«

— »Placă, primarule!« — ziseră ei.

— »Bat'o instanța lui Dumnezeu potcă, da mare sălă o picat pe satu nost! Eu nici noaptea nu pot dormi de năcaz.

Da cum să puteți voi duce lemnele până la Arad, cale așa de lungă?!.. Știți voi ce am gândit eu?..«

— »Știm dacă ni spune!« — răspunseră oamenii.

— »Eu m'am gândit dragii mei, să mă duc chiar eu cu capu meu la Măria sa domnul vice-span, să mă rog pentru voi, să nu vă silească să duceți lemnele atâta amar de lume, ci mai bine să plătiți pentru ele ceva în bani. Bine-o fi așa dragii mei?«

— »Bine, bine!.. Trăiască-te Dumnezeu!« — strigară oamenii și se împrăștiară voioși.

În dimineața următoare Onuț încălecă pe un sur sprinten ce-și ținea de călărit și plecă la Arad. Dacă-i vorba să spunem adevărul, Onuț nu s'a dus la Arad, ci la un prieten bun din satul C. de peste Criș, cu care și-a petrecut apoi șase zile.

A șapte zi ajungând Onuț acasă, a strâns tot satul și și-a dat samă de solie:

— »Măi oameni, dragii mei! Am fost la Arad și am dat față cu Măria sa domnul vice-span. M'am rugat pentru voi cum am știut mai frumos. Măriei sale i-s'o făcut milă de voi și mi-o ascultat rugarea. Apoi a hotărât așa, că tot omul care a făcut un stângen de lemne, să le răscumpere în bani cu șese zloți răi, iar cei ce au făcut câte o tablă, cu un zlot și jumătate.

Banii de astăzi în o săptămână să fie toți gata să-i duc iară eu cu capul, că m'am pus chizeș pentru voi... N'o cunoașteți dară, că v'am făcut bine?«

— »Cnnoaștem, cunoaștem!.. Trăiască-te Dumnezeu!« — răspunseră oamenii și se duseră acum, să umble în rândul banilor.

Peste o săptămână, Onuț cu banii adunați până la un creișar, iarăși încălecă pe surul său și mai făcu o cale până la vicis... vreau să zic, până la prietenul său de peste Criș, cu care mai trase o petrecere zdravănă.

Punând la cale astfel lucrurile satului, Onuț după ce se reîntoarse acasă, își puse la rând feciorii și servitorii cu cele patru care ferecate să aducă lemnele, și peste două săptămâni, toți stângenii din pădure erau clădiți jur împrejurul grădinei și a curții, de-ți pareă a fi o adevărată cetate de lemne, nu altceva.

Onuț Luca radea pe sub mustețe, că dintr-o pușcătură a nimerit doi iepuri. Avea acum și bani și lemne, iar oamenilor mai dee-le Dumnezeu din alt loc.

Un om era în sat, de care cam purtă răcoare și Onuț Luca, că era rău de gură și acela. Dar când îl întâlnea, nu se putea răbdă să nu-l cicălească și tândălească, doar îl apucă în a josul, să-i pună niște cornițe. Omul însă știă gândul lui Onuț și-i ocolea cărările, ca se nu apuce cu el spre povârniș. Sătenii îi ziceau pe scurt »Todul«,

și pe bună cale nici nu știau din ce sat de pe Murăș s'a stabilit aici încă din pruncia lui. Se pricepea la lucrul ce se lucra cu barda, știă cârpi încălțăminte, cosea sumane, făcea roate și știă purta și coase, căci fusese mai mulți ani slugă la stăpâni. Acum trăia singur într'o casă ce și-o cumpăraseră din truda sa și pe lângă care își prăsisse și niște vituțe. Oamenii îl cunoșteau de lucrător bun, care începuse a da cu spor înainte. Avea însă omul și un cusur, că bagsama om fără slăbiciune nu poate fi pe lume. Era adevărat nu numai rău de gură, dar îi mai plăcea să umble cu pâri și cu istenții, dacă numai ceva simția de slujitorul cutare. Oamenilor nici nu le părea rău pe Todu pentru acest cusur, dimpotrivă, le părea bine, că barem Todu nu se lasă la toată lumea călcat, ca ei.

Odată Todu trece pe drum cu doi porci grași și se întâlnește cu Onuț, care îl agrăește:

— »Măi Todule, frumoși porci ai tu! Să-mi vinzi mie unul, că-i păcat să-i mănci tu pe amândoi!«

Nici lui Todu nu i-a trebuit mai mult.

— »Ce păcat?! Că doară eu i-am crescut, nu i-am furat dela Dta?!... Ai vrea să cumperi și dela mine de pomană?... Nu ți-ai găsit omul!«

Și a mai zis Todu și alte vorbe, iar Onuț a zis și mai multe, până ce dintr'o scântee s'a aprins foc în sufletele amândurora.

La despărțire Onuț a zis: »Asta-i plânge-o!«

Todu a răspuns: »Alt rău nu lese Dzeu!«

În cealaltă zi, străjile satului au mers cu porunca primarului și au pus pe Todu în cătuși de fer și bătându-l cu ciomegile l'au scos peste hotarul muntelui Drocea și i-au poruncit, să meargă acolo la Murăș unde s'a născut și înapoi să nu-și mai pună piciorul.

Todu s'a dus la Murăș, dar nu s'a aprit acolo, ci a purces pe apă în jos până la vicișpanul din Arad, unde și-a plâns pricea sa și a satului. Vicișpanul l-a mângăiat și la trimis înapoi în satul de sub primăria lui Onuț.

Multă vreme nici n'a trecut după aceasta și Onuț primește o scrisoare cu pecetea comitatului scrisă cu poruncă aspră, că îndată se plece la Arad la ascultare și se ducă cu sine și pecetea satului. N'a avut încotro, ci s'a dus mulcom, bănuind lucrul avut cu Todu.

Ialba lui Todu s'a adevărit, și Onuț a plecat din Arad, fără slujbă și pecete.

Onuț Luca venind cătră casă, l-a cuprins turburare mare în tot trupul, că-i era rușine de cele întâmplate. Pe drum. — Doamne fii cu noi — l-a apucat ametele. Glasul i-s'a schimbat într'o găngăvitură abia înțeleasă, iar în mâni a căpătat tremurături rele. La mulți oameni li-se făcuse milă de el, dar Onuț și acum se mai lăudă, că are bogăție, să mănecă banii cu lingura și el și feciorii, și nepoții și strănepoții săi.

Când se leagă însă potca de om, nu-i da însă răgaz, până-i mănecă și aripa sumanului.

Onuț se duce într'o sară în vinărsărie, să mai dee și el ajutor la cei ce făceau rachiu. Acolo se sărguiau la lucru, feciorul său cel mai bătrân și cu alți oameni.

Toțmai turnau la laiter, într'un vas mare, rachiu de cel ce făcea mărgele de cristal, când Onuț apucă să le țină luminarea, se nu-l verse pe de laturi.

Feciorul agrăește atunci pe tatăl său:

»Tată, stai mai departe cu luminarea, că-ți tremură mâna și se poate aprinde rachiu!«

Feciorul n'a gătat bine cu vorba, când o limbă de flacără, mai iute ca fulgerul a sburdat din luminare, chiar în laiterul unde colcăia fluidul limpede ca lacrima. Cât ai închide cu ochii, vopotea ferbinte se rădică până sus în tavan și trei clipite nu se împlinesc, când o detunătură puternică face țânduri din vasul aproape umplut și aruncă în toate părțile valuri de flacări, mai înfricoșate ca limbele de bălaur.

Feciorul lui Onuț și unul dintre cei doi oameni, zăceau aruncați la câți-va pași cu capurile sfărmate și fețele schimonosite de țândurile doagelor. Sermanii nici un deget n'au mai mișcat

Se prescrie zilnic de numeroși medici și profesori la morburii de plumăni, cataruri, tusă convulsivă, scrofulos, influență.

Sirolin

Promovează apetitul și greutatea corpului, delătură tusa, febra, asudarea noptea.

Oferindu-i-se publicului imitații fără profit, să se ceară totdeauna: **impachetarea originală „Roche“.**

F. Hoffmann-La Roche & Co, Basel (Eletzia)

„Roche“

Se capătă prescriindu-se de medic în farmaciile la 4 cor. sticla

ei nici nu vor fi simțit cum au trecut din această lume.

Celalalt om, cu hainele și părul aprins se căznea ca un zăpăcit, să scape afară din iadul ce-l cuprinsese fără veste. Singur bătrânul Onuț, ca prin minune rămăsese neatins, strângând și acum lumina în mâinile lui tremurătoare.

Ce au urmat apoi, a fost o vedenie ce îți îngheță sângele în vâni. Îți părea, că o putere nevăzută rumpe și desprinde noi vopăți din flăcările turbate, ce se ridicau din vinărsărie și le asvârle în coperișele grajdurilor, șurilor și a casei, care ardea de trei laturi.

Un uriaș inel de foc se formase de toate părțile, de care era cu neputință a te apropia să finzi ajutor. Stânjenii pocneau jur împrejur, scoțind fum gros și valuri scânteietoare, iar vâpăile rădicate din coperișe și clăile de fân, se înălțau până la nori. Bielele dobitoace, mugeau dela iesle, iar altele răcneau, de-ți venia să plângi de mila lor, ajutor însă numai Dumnezeu din cer le poate da. Curcele și celelalte galițe ce se așezaseră cu sara pe garduri și prin pomii de prin prejur, în loc să tindă spre larg, sburau spre curte și se scrumau în flăcări.

În mijlocul curții erau patru care încărcate cu vase pline de miere adunată spre a face negoț cu dobândă, pe sama lui Onuț de vr'o câți-va jidani din satele vecine. Mai la o parte, două cămări țicsite cu slănină și alte bunătăți. Când au apucat focul și în aceste, o adevărată minune s'a arătat înaintea oamenilor înspăimântați... Flanșuri întregi de slănină, arzând sfârâitor, se rădicau în văzduh, iar mierea aprinsă ardea mai puternic ca păcura și formând pâlcuri de lumină șuerătoare, se înălțau peste nori, până le perdeai din vedere.

Oamenii din a treia comună au adevărit, că până la ei s'a văzut la înălțimea cerului, nu numai zarea, ci și scântelele groaznicului foc, care din toată averea lui Onuț Luca, au făcut scrum și cenușă.

Lui Onuț i-s'a rupt sufletul, dar n'a zis nimic, ci în inimă și-a pus un gând mare... Todu a fost cauza surpării lui... pe Todu are să-l supere și el înainte de a muri.

L-a părât la judecată, că el a pușcat în vinărsărie când s'a auzit detunătura. Pe Todu l-a prins legea și l-a închis, făcând cercetare lungă și mare.

În primăvara următoare, când au ieșit domniul la fața locului, se asculte pe unicul martor rămas viu, pe lucrătorul din vinărsărie, care și acum se luptă cu moartea, — pe mormântul lui Onuț Luca, începuse a crește iarba verde.

Înaintea domnilor de lege, martorul a spus la protocol așa:

— «Eu sunt cu un picior în pământ, cu celalalt în mormânt... Ce spun eu e adevăr, așa se am parie de Dumnezeu!... Luca Onuț, cu mâna lui și-a aprins averea... eu singur am văzut cu ochii mei, cu cari astăzi nu mai văd lumea... Ce au făcut, n'au făcut cu voia lui, ci cu rânduiala lui Dumnezeu... Mâna lui Onuț, a aprins cu lumina răchiul... Todu e nevinovat, așa se am parte de rai. Amin». *Trăian I. Magier.*

CONCERTE, PETREGERI.

Secțiunea meseriașilor români aradani aranjază Sâmbătă, în 8/21 Aprilie 1906 în casa națională din ioc *Petrecere împreună cu teatru* la care vă invită cu toată onoarea comitetul aranjator. Preț de intrare rândul I—II: 2 coroane, rândul III—IV: 1-40 coroane, loc de stat: 60 fileri. Inceputul la 8 oare seara. Venitul curat este destinat fondului meseriașilor români din Arad. — Suprasolviri benevoale se primesc cu mulțumită, care se vor publica pe cale ziaristică.

PROGRAMA:

1. «*Oda ostașilor români*», de V. Alexandri, declamată de di Nicolae Opreș.
2. «*Monolog*», de V. Pop, declamată de di Ioan Laurențiu.

Telegrama. Farză în trei acte de Original.

Scena se petrece în zilele noastre în societatea română din Arad. Atragem totodată atenția publicului românesc din loc și jur să binevoiescă a participa, căci totul este pentru sprijinul meseriașilor români.

PERSOANELE:

Mihai Răileanu, redactor Dnul Iacob Cărătuș, Dna Elvira Răileanu, soția lui Dra Livia Tanascu

Băileanu, ziarist Di Victor Boșneac, Dna Matilda Ciubucovici, rudă a familiei Răileanu Dra Rozalia Șandru, Dr. Ioan Strajnicu, avocat Dnul Ioan Budean, Preotul Ioan Vintilă, Di George Dehelean Dna Vintilă, soția lui Dra Catița Lucaciu, învățătorul Răbduriu, Di Nicolae Opreș, Iulcia, servitoare Dra Catița Cotoc, Veta, servitoare Dra Emilia Toma, Un băiat de tipografie.

În pauză se va jucă «*Călușorul*» și «*Bătuta*».

— Tinerimea română din Ciuci și Vidra are onoarea a vă invita la *Concertul împreună cu petreceri* și dans ce se va arangia Marți a treia zi de Paști, (la 17 April 1906 st. n.) în sala domnială din loc.

— Reuniunea română de cetire și cântări din Sasca-montană vă invită la *Concertul împreună cu teatru* ce se va da în 3/16 Aprilie 1906, (Luni a doua zi de Paști) în sala Hotelului Văluțan.

Reuniunea rom. rom. de cânt. și muzică din Recița-mont. arangiază Luni, a 2-a zi de Paști, la 16 Aprilie 1906 st. n. în localitățile «Casinei române» o reprezentațiune teatrală împreună cu concert și dans.

Comitetul reuniunii române de cant și muzică «Armonia» din Ticvanul-Mare, arangiază sub dirigența dlui I. Birou, în Lunia Paștilor, 16 Martie n. 1906, orele 8 1/2 seara, Concert și teatru în sala Școlăiei, iar jocul la Ospătaria Reha din loc.

Economie.

Arad, 13 Aprilie 1906.

Convențiile dintre România și Austro-Ungaria. Luni sara a avut la ministerul afacerilor străine din București întrunirea comisiunii care a studiat convenția de comerț cu Austro-Ungaria.

La această întrunire au luat parte ministrii afacerilor străine, finanțelor și domeniilor.

S'au luat ultimele hotărâri asupra propunerilor de făcut guvernului Imperial și Regal.

Bursa de mărfuri și efecte din Budapesta.

Cota oficială pe ziua de 10 April.

INCHEEREA LA 12 ORE:

Grâu pe Aprilie 1906 (100—clgr.)	16:63—16:64
Secară pe Aprilie	13:50—13:52
Orz pe Aprilie	15:90—15:92
Cucuruz pe Mai	13:48—13:50
Grâu de toamnă pe 1906	16:62—16:64

INCHEEREA LA 5 ORE:

Grâu pe Aprilie 1906	16:62—16:64
Secară pe Aprilie	13:38—13:40
Ovăs pe Aprilie	15:48—15:50
Cucuruz pe Mai	13:36—13:38
Grâu de toamnă pe 1906	16:58—16:60

Târgul de porci din Kőbánya.

De prima calitate ungară: Bătrâni, grei părechea în greutate peste 400 kgr. — — — fil.; bătrâni mijlocii, părechea în greutate 300—400 kgr. — fil.; tineri grei în greutate peste 320 kgr. 125—127 fil.; calitate sârbească: grei părechea peste 260 kgr. 120—126 fil.; mijlocii părechea 240—260 kgr. greutate 121—122 fil. Ușori până la 240 kgr. 116—118 fil.

Redactor responsabil: Sever Bocu.

Editor proprietar: George Nichin.

ANUNȚ.

O fată din casă bună se cearcă ca ajutor d-nei de casă; orfană preferită. A se adresa dnei Barbul în Mocira-Nagybánya.

AVIS.

Am onoarea a aduce la cunoștință On. pub că am înființat în Arad un magazin cu tot felul de brânză din Ardeal și secuime, precum și caș de oaie, unt de vaci, unt topit de oaie, după aceia clisă de tot felul, unsoare și untură în cantități mai mari. Înainte de ameazi se poate cumpăra pe piața Tőkőly, iar după amiază în magazinul de sub Nr. 6. piața Tőkőly. Cu stimă

Dimitrie Vonica.

Sunt de vânzare 5 vie în hotarul Măderatului, cari sunt în stare bună. Doritorii cari voesc a cumpără să se adreseze la I. Popescu, notar în Magyarad, unde se poate cumpără și vin. Tot acolo se află și vase pentru vin.

40/1906. V.—8/2

Arverési hirdetés.

Alulicott kiküldött végrehajtó az 1881. évi LX. t.-czikk 102. §-a értelmében ezennel közhírré teszi, hogy az Aradi kir. járásbíróóság 1906 78/1 számú végzése által Szekosian Péter és Dr. Baltescu János végrehajtók javára Kretz György és neje ellen 394 kor. 66 fil. tőke és járulékaik erejéig elrendelt kielégítési végrehajtás alkalmával bíróság le és felül foglalt és 869 kor. fillérre becsült ágy, ru haneműek és butorokból álló ingóságok nyilvános árverés útján eladtnak.

Ezen árverés Holländer Ig. és fia 46 kor. Donáth Simon, 111 kor. 30 fil. Grill Károly 88 kor. 80 fil. Dr. Tamásdán Livius 167 kor. 84 fil. Rosenblüh H. és tsa 110 kor. 12 fil. Holtzer József 63 cor. aradmegye tak. ptr 210 kor. Viktoria 270 kor. vb. Berger Izidor csódtómege 46 kor. 89 fil. tőkék és jár. tevő követeléseik erejéig megfogtartani.

Mely árverésnek a helyszínen vagyis aradon Zrinyi-u 3 sz. a. leendő eszközlésére

1906-ik ápril 21-ik napjának d. e. 10 órája

határidőül kitűzetik és ahhoz a venni szándékozók ezennel oly megjegyzéssel hivatnak meg; hogy az érintett ingóságok ezen árverésen az 1881. évi LX. t.-cz. 107. §-a értelmében a legtöbbet ígérőnek becsáron alul is eladtni fognak.

Az elárverezendő ingóságok vételára az 1881. évi LX. t.-czikk 108. §-ában megállapított föltételek szerint lesz kifizetendő.

Kelt Arad, 1906-ik ápril hó 6 napján.

Török Dénes,
bíróági végrehajtó.

Cele mai fine și mai elegante haine

pentru bărbați, copii
și cel mai potrivit și cel mai ieftin
îsvor de cumpărare pentru ori-ce îmbrăcăminte se află la

Moskovitz Zsigmond
Arad, Edificiul teatrului

unde e asortiment bogat și cel mai bun croi.

Trag atențiunea binevoitoare a P. T. preoți, precum dnlor teologi și pedagogi asupra îmbrăcămintelor

„Șaguna“

făcut de mine, ce se poate cumpăra exclusiv numai la mine, precum și redingate și veste preoțești.

Ori-ce îmbrăcăminte cumpărată dela mine, se străformă după măsura corpului fără nici o plată.

Telefon-nr. pentru orași și comitat: 534. Întrebuințarea telefonului pentru P. T. publică e gratuită.

Comande din provincie se efectuează momentan.

I. G. EREMIE

prăvălie de delicatese în Braşov.

Oferează următoarele

articole pentru post:

Iere roşii, moi, I-a calitate	1 Klgr.	2.20 flor.
» » tescuite	1 »	1.10 »
» » negre, Caviar, moi, I-a calit.	1 »	15.— »
» » » bob întreg, Caviar, II-a calit.	1 »	10.— »
Masline mari de Vollo	1 »	—68 »
» Trille, mijlocii	1 »	—44 »
» Halva, I-a calitate	1 »	—90 »

ŞI BRÂNZETURILE URMĂTOARE:

Ementhaler, I-a calitate	1 Klgr.	1.25 flor.
Cascaval	1 »	—75 »
Brânză în salamuri	1 »	—80 »
» de burduf, I-a calitate	1 »	—75 »
» » » II-a	1 »	—50 »

şi tot felul de brânzeturi, precum şi conserve de Humari

şi cel mai mare depozit de Portocale (Orange) şi carfiol

din Italia — — — — — Pachetarea franco

Peste proaspătă

Somn, Salau, ceşă, scrumbii proaspete în fiecare zi.

Se primeşte un ucenic, care a cercetat cel puţin 2 clase gimnaziale sau reale.

Cu stimă:

I. G. Eremie.

Expositură în Toracul-mic.

Filială în Buziaş.

„TIMIŞIANA“

institut de credit şi economii
societate pe acţii în Timişoara.

Anul întemeierii 1885. : : : Depuneri : : Cor. 2.000.000.
Capital de fond Cor. 560.000. Fond de rezervă Cor. 150.000.

Primeşte depuneri spre fructificare şi dă deponenţilor 4¹/₂ %, după depuneri peste 20000 cor. cu abdicere de 90 zile 5% interese netto. Darea de venit după capitalele depuse o plăteşte institutul separat.

Depuneri până la 5000 cor. se pot ridica şi se plătesc fără abdicere. Depuneri şi ridicări se pot face pe cale postală, şi se expediază franco.

Escomptează cambii cu 6%—8% interese.

Tot asemenea, acordă credite hipotecare precum şi amortizaţionale în modul cel mai culant.

Direcţiunea institutului.

Asigurări contra focului: case, bucate, mobile, vestminte, mărfuri!

Agentura principală din Arad

A BANCEI GENERALE DE ASIGURARE MUTUALE SIBIENE

„TRANSSYLVANIA“

primeşte oferte pentru asigurări din comitatele: Arad, Bichiş, Bihor, Cenad, Caraş-Severin, Timiş şi Torontal, — şi le efeptuesce pe lângă cele mai favorabile condiţiuni:

1. In ramul vieţii: capitale cu termen fies, rente, zestre pentru fete, capital de întreprindere pentru feciori, pe caz de moarte, spese de înmormântare. Aceste din urmă dela 50—500 cor. se plătesc la moment in zina morţii întemplate;
2. In ramul focului: clădiri de tot felul, mobile, mărfuri, produse de câmp ş. a.;
3. Contra furtului de bani, bljuterii, valori, haine, reovisite ş. a. prin spargere;
4. Contra grindinei: grâu, secară, orz, encuruz, ovés, viă (vinea), plante industriale: cânepă, in, himef, nutreţuri, tabac ş. a.

Desluşiri se dau şi prospecte se pot primi la agenturele noastre locale şi cercuale mai in fiecare comună şi direct prin

Agentura principală „TRANSSYLVANIA“ in Arad

Strada Széchenyi nr. 1. — Telefon nr. 899.

Asiguraţi contra grindinei: cucuruzul, grâul, sęcara, ovězul şi toată economia!

Asiguraţi: viaţa, zestre, capital de întreprindere, rente, cazul morţii, spese de înmormântare!

Asiguraţi contra furturilor prin spargere: bani şi tot ce aveţi de preţ!

Anunţ!

Am onoare a aduce la cunoştinţă că am deschis în Arad. — strada lemnului (Fa-utcza) — No. 1. o fabrică de maşini agronomice sub firma înregistrată la tribunalul comercial

VULCU J. MAXIM

Dispunnd de mijloace îndestulătoare şi sprijinit pe experienţele mele extinse făcute în

o o Austroungaria, Germania şi America o o mă aflu în plăcuta poziţie a produce şi servi pe onoratul public o o o cu tot felul de maşini agronomice o o o din material de prima clasă şi pe lângă preo—o—o ţurile cele mai avantajoase. o—o—o

In special fabric, diverse maşini de sămănat, secerat, stărătore de encuruz, maşini de săpat, de tăiat nutreţ la vite, ciururi, pluguri (Şeitană), prese de vin, pompe precum şi alte articole de piviţările şi instalaţiuni de mori, joagăre şi şiglării miei şi mari, după cele mai moderne şi mai practice sisteme recunoscuté in branşele maşinăriiilor sus numite.

Procur, mijlocind preţurile cele mai avantajoase, maşini de abor şi treerătore, motoare de benzin, petrolen, spirit sau gaz, garantând totdeodată, stit de construcţiunea maşinilor cât şi de materialul cel mai bun.

Efectuez totdeodată lucruri de lăcătuşerie şi tot felul de reparaturî de maşini,

cu preţuri foarte moderate, pe lângă serviciu cinsit o—o—o—o—o—o şi prompt. o—o—o—o—o—o